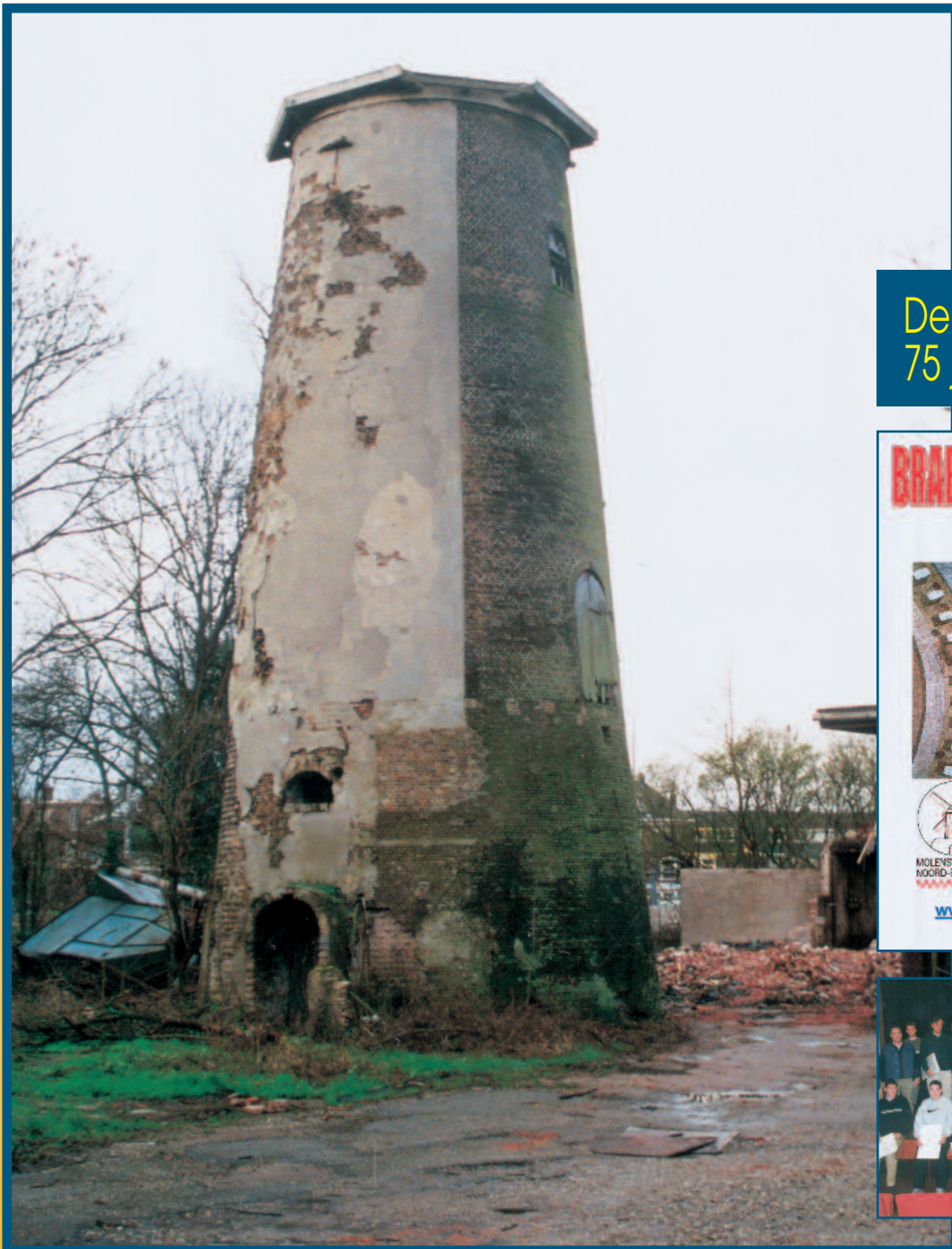

Nr. 5, mei 2000

MOLEN Wereld

De Zaanse Molen
75 jaar

BRABANTS MOLENWEEKEND

24 - 25 juni 2000

MOLENSTICHTING
NOORD-BRABANT

www.molens.net/molenweekend

Tel. 013 - 536 21 00

Redactie & administratie:

Moerdijkstraat 39 2751 BE Moerkapelle,
Tel./fax: +31 (0)79-5931303
E-mail adres: jsbakker@cistron.nl

Verschijsing:

elf maal per jaar, als regel op de eerste woensdag van de maand. Gedurende de maanden juli en augustus verschijnt één gecombineerd nummer

Uitgave:

De 'Molenwereld' is een uitgave van de Stichting Molenwereld
Benedenrijweg 521 2987 VA Ridderkerk
Tel.: 0180-411018

Uitgever:

chr. S. J. Veerman
Neptunushof 28 2931 XS Krimpen a/d Lek
Tel.: 0180-524509
E-mail adres: sjv@xs4all.nl

Eindredacteuren:

chr. J.S. Bakker
Moerdijkstraat 37 2751 BE Moerkapelle,
Tel/fax 079-5931303
E-mail adres: jsbakker@cistron.nl
chr. W.A. Roose
Vest 65 2801 VE Gouda
Tel.: 0182-522041

Advertenties:

J. Ottevanger
Molenviergang 2 2761 BK Zevenhuizen
Tel.: 0180-638180 / Fax: 0180-638179
E-mail adres: j.ottvanger@agfirm.nl

Abonnementen:

Tel.: +31 (079)-5931303 (na 18.00 uur) / Fax: +31 (079)-5931303
Nederland f 97,50 per jaar (incl. 6% BTW)

(Leden van de Vereniging 'De Hollandsche Molen',
het Gilde van Vrijwillige Molenaars en het Ambachtelijk
Korenmolenaarsgilde betalen f 95,-)
België: 1850 Bfr per jaar (incl. 6% BTW)
Overige landen op aanvraag

De abonnementsprijs dient bij vooruitbetaling te worden voldaan.

Abonnementen kunnen op ieder gewenst moment ingaan en worden automatisch verlengd tenzij een abonnement uiterlijk 1 december van het lopende abonnementsjaar schriftelijk wordt opgezegd

De in het lopende abonnementsjaar (van januari t/m december) reeds verschenen nummers worden na ontvangst van het abonnementsgeld direct toegezonden, indien nog voorradig

Prijs losse nummers: in Nederland f 12,50; in België 250 Bfr (exclusief porto)

Donateurs van de Stichting Molenwereld ontvangen het blad gratis bij een minimum-donatie van f 125,-
Op schenkingen en legaten aan de Stichting Molenwereld is artikel 24 lid 4 van de Successiewet van toepassing

Bankrelatie:

Voor Nederland: Postbank 4506935 / Rabobank 3750.30.867
Voor België: Postcheque 000-1746998-28

Kopij:

Zenden aan de redactie van de Molenwereld,
Moerdijkstraat 39, 2751 BE Moerkapelle

Lay-out en Druk:

Vis Offset, Alphen aan den Rijn

ISSN 1387-2974

© COPYRIGHT 2000 Stichting Molenwereld Moerkapelle
Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar worden gemaakt op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever

Inhoud

pagina

Molensactueel	99
Zoeker	105
't Betere werk	105
Persbericht	105
Hou De Pauw!!! <i>Willem Roose</i>	106
75 Jaar, De Zaanse Molen! <i>J.S. Bakker</i>	108
Jaarvergadering van de Vereniging 'De Hollandsche Molen'	114
Ambacht: Slijten-de stenen?	117
Column: Het moderne molenleven <i>WvdL</i>	117
Waar in de <i>Molenwereld</i> ???	117
Papiermolen: Boekaankondiging	118

Redactioneel

Zaterdag 1 april 2000: Hou-De-Pauwdag in Delft: deze mededeling in het vorige nummer heeft mogelijk bij een aantal lezers de gedachte opgeroepen, dat het hele Hou-De-Pauw-verhaal in het maartnummer wel eens een aprilgrap kon zijn. Dat is niet zonder grond, zoals uit dit nummer blijkt. De mengeling van 'Wahrheit und Dichtung' heeft velen parten gespeeld, terwijl de datum 1 april er wel in stond maar zeker niet direct.

Serieuze reageerders - dat waren ze allemaal - hoeven zich niet in hun hemd voelen te staan; in tegendeel: zonder het Hou-De-Pauw-verhaal en zonder de reacties erop zou De Pauwmolen ongetwijfeld vrijwel geruisloos en roemloos van het toneel zijn verdwenen. Alle inzenders spraken zich, onomwonden en met redenen omkleed, duidelijk uit voor het behoud van deze laatste loodwitmolen van Nederland. Dankzij de aprilgrap van de *Molenwereld*, de reacties in Delft zelf en de reacties op het artikel bestaat zelfs de mogelijkheid dat De Pauwmolen toch nog een kans krijgt, al zal het een dubbel-tje op zijn kant worden; wordt vervolgd dus.

Verder in dit nummer van de *Molenwereld* het tweede deel over het 75-jarig bestaan van de Vereniging De Zaanse Molen met een gelukkig veel positievere uitkomst. Commentaar van een lezer op het eerste deel: 'Als je niet wist hoe het tweede deel afliep dan zou je een maand stikchagrijnig zijn!'

Dan in dit nummer ook nog een verslag van de jaarvergadering van De Hollandsche Molen en met de vaste rubrieken was de koek voor het meinummer weer op. Een aantal bijdragen -het wordt eentonig-schuiven daardoor noodgedwongen op.

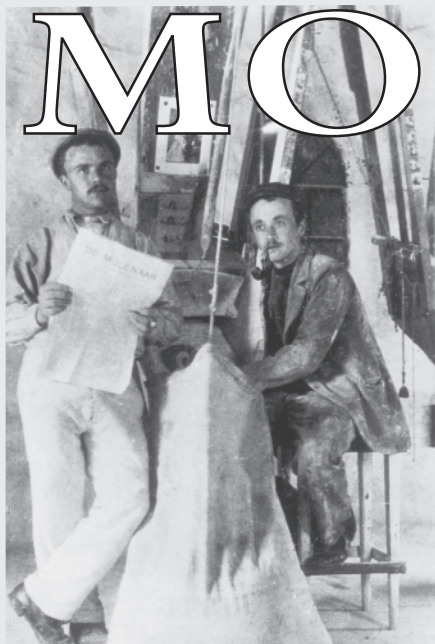
JSB

Afsluitdatum van de kopij voor het juninummer van de *Molenwereld*:
12 mei 1999; kort nieuws (Molensactueel) mag een weekje later.

Bij de omslag voorzijde: Het ziet er donker uit voor De Pauwmolen in Delft, mogelijk krijgt hij toch nog een kans dankzij een 'uit de hand gelopen aprilgrap'. Technisch kan alles, maar de pecunia....

Bij de omslag achterzijde: De molen van het waterschap Glimmen in de Groningse gemeente Haren. Hij heeft een vlucht van 18,30 m en werd gebouwd in 1892 door molenmaker P. Medendorp uit Zuidlaren voor f 4000,-. In 1925 kreeg de molen zelfzwinging en daarna stroomlijnneuzen. In 1929 kwam er een 15 pk Bronsmotor in de molen om de vijzel daarmee ook te kunnen aandrijven. In 1971/1972 werd er een nieuw gemaaltje voor de molen gesticht. (foto H. Noot, 15 september 1996)

MOLENS ACTUEEL

Verbetering rijkssubsidies monumentenzorg

Bij het bestaande verdeling van de monumentenzorgsubsidies vindt een verdeling van het budget plaats over drie categorieën: woonhuizen en boerderijen; kerken; overige monumenten. Deze 'verscotting' zorgt ervoor, dat de ene categorie geld over kan hebben en de andere te kort komt. Het is evenwel niet toegestaan dat de provincies geld overhevelen van de ene naar de andere categorie. Zo is er veelal een overschot bij woningen en boerderijen omdat de eigenaren niet of te weinig tot restauratie over willen of kunnen gaan, terwijl er elders een tekort is. Met name de Zuid-Hollandse gedeputeerde Houtman heeft hiervoor meerdere malen aan de bel getrokken en zelfs bedreigd op eigen houtje te opereren. Dat heeft blijkbaar gewerkt, want staatssecretaris Van der Ploeg wil nu het schot tussen kerken en overige monumenten verwijderen en het toelaten dat budgetbeheerders (provincies, budgethoudende gemeenten) maximaal de helft van het bedrag dat besteed mag worden aan woonhuizen en boerderijen overgeheveld kan worden naar kerken en overige monumenten.

Verder heeft de Tweede Kamer zich half maart unaniem uitgesproken voor meer geld voor monumentenzorg. Staatssecretaris Van der Ploeg wil kijken wat hij in het kabinet kan bereiken. Naast alle fracties gaf SGP-kamerlid Van der Vlies, partijgenoot van de Zuid-Hollandse gedeputeerde Houtman, een 'ernstig politiek signaal' af en waarschuwde voor een 'standje' van de Kamer als er niets gebeurt. Het CDA denkt aan een bedrag in orde van grootte van 100 miljoen gulden en bepleit de invoering van een Nationaal Erfgoedfonds voor onderhoud van monumenten, een samenwerkingsverband van overheid, bedrijfsleven en particulieren; niet alleen financieel, maar ook van kennis en ervaring. D'66 denkt zelfs aan een be-

drag van 175 miljoen gulden. Matregelen zijn dringend noodzakelijk: het ministerie heeft berekend dat het tekort van 320 miljoen nu bij ongewijzigd beleid oploopt tot een achterstand van vier miljard in 2010. Ieder jaar uitstel van restauratie leidt tot een verhoging van tien procent van de restauratiekosten voor een monumentenpand. Verder blijft het naleven van doeltreffend onderhoud aan monumenten helaas een zorgenkind.

Reconstructie keermuur molen Adam Delfzijl

Sinds 1958 staat de koren- en pelmolen Adam in Delfzijl als het ware op een grote, platte hoedendoos op het Molenbergplein. De rand van deze doos bestaat uit een zware keermuur, die de fundering van de Adam stabiliteit geeft, want die ligt namelijk boven straatniveau. De staat van de keermuur en het playeisel rond de molen zelf is slecht door verzakkingen en scheurvorming. Op termijn is dit voor de molen zelfs gevaarlijk. De gemeente Delfzijl heeft nu besloten om een nieuwe betonnen keermuur te maken, welke vervolgens om metseld zal worden. Met de reconstructie is een bedrag van 244.000 gulden gemoeid.

Gift voor molen De Mars in De Blesse

Eind 1999 nam Tank- en Apparatenbouw De Blesse een nieuwe productiehal in bedrijf. De directeur van TAB, de heer Bert Spin, wilde ter gelegenheid hiervan iets doen voor het eigen dorp. Hij verzocht om in plaats van bloemen en cadeaus geld te geven en bestemde dit bedrag dat door TAB verdubbeld werd, voor de opbouw van de molen De Mars. Tijdens de jaarvergadering van de Vereniging Plaatselijk Belang De Blesse, begin dit jaar, werd het eindresultaat bekend gemaakt: TAB schonk niet minder dan f 11.607,83 voor de molen, die inmiddels al volop draait. Tijdens deze vergadering werd tevens een videofilm vertoond over de bouw van de molen, het werk van eigenaar Jan Mars en zijn 'molenbouwende rechterhand' Klaas Rodenburg.

Drentse molendag 2000

Dit jaar organiseren de gezamenlijke Drentse molenaars - voor de zestiende keer -

weer een Drentse molendag. De Drentse molendag vindt jaarlijks plaats op de vierde zaterdag in augustus. Dit jaar is dit op zaterdag 26 augustus. Het is op deze dag de bedoeling dat er een groot aantal van de 36 in onze provincie staande molens draait en geopend is voor het publiek. Dankzij de medewerking van de Drentse molenaars lukt dit over het algemeen bijzonder goed. Het vorige jaar deden er 29 molens mee, dit is 80,5%.

Bij enkele van de geopende molens worden er ter gelegenheid van de Drentse molendag bijzondere activiteiten ontplooid. Hierbij moet gedacht worden aan: (rommel-)markten, broodbakken, exposities, fietstochten enz.

Ook wordt er jaarlijks een affiche uitgegeven, dat wordt verspreid onder de deelnemende Drentse molenaars. Als basis voor dit affiche wordt een van de Drentse molens gebruikt. Meestal is dit een molen waar het betreffende jaar iets bijzonders mee

Adam op de hoedendoos (foto H. Noot).

aan de hand is. Dit jaar is dit de molen De Hoop uit Norg welke momenteel wordt gerestaureerd.

De gegevens over de deelnemende molens en eventuele activiteiten zijn begin augustus te verkrijgen via het secretariaat van de Drentse Molenstichting.

Tel. 0592 340480. **Drentse Molenstichting.**

Molensteen standermolen krijgt plaatsje in centrum De Lutte

In 1939 gingen de roeden uit de standermolen van de familie Oosterbroek in De Lutte, gemeente Losser, en in 1956 werd hij omver getrokken. In 1970 stelde de heer Ledebou uit Enschedé een molensteen van deze molen beschikbaar voor het nieuwe gemeentehuis in Losser, waar hij een plaatsje kreeg in een plantsoentje. Bij de herinrichting van de omgeving van het gemeentehuis verhuisde de steen naar de gemeentelijke werkplaats en bleef daar liggen. Luttenaar Gerard Rosink kwam nu op het idee om de steen een prominenter plaatsje te geven op het Dorpsplein van De Lutte, een idee waar de gemeente Losser alle medewerking aan wil geven.

Alsnog verplaatsing oliemolen De Passiebloem?

Enige jaren geleden is er in Zwolle een langdurige discussie gevoerd over de verplaatsing van de oliemolen De Passiebloem aan de Vondelkade naar het zogenaamde Kleine Veer aan de IJssel. De kosten en de druk van de wijkbewoners hebben ervoor gezorgd dat het plan niet door is gegaan en dat er maatregelen zijn genomen voor de verbetering van de molenbiotoop. Onlangs is de discussie opnieuw opgelaaid

Oliemolen De Passiebloem in Zwolle.

Westermolen Dalfsen 1999

De molenaars van de Westermolen hebben liet afgelopen jaar weer vaak letterlijk in de nesten gezeten. Ondanks allerlei voorzorgsmaatregelen, lukt het een aantal vogels toch om in de kap van de molen te komen en nestmateriaal tussen de kruirollen te deponeren. Met name in liet voorjaar beginnen de molenaars elke zaterdagmorgen met liet opruimen van nestmateriaal en vogelpoep. Ook lastig is dat de vogels gek zijn op de touwen waarmee de zeilen worden voorgelegd. Enkele hoektouwen moesten al vervangen worden omdat ze volledig uit elkaar waren getrokken.

Dit ongemak kwam naar voren tijdens de jaarlijkse 'grote molenvergadering' van bestuur, molenaars en molenhulpdienst. Hoofdmolenaar Jan Brandriet bracht dit in zijn jaarverslag naar voren. Hij deelde ook mee dat de bovenkant van de vangstok rotte plekken vertoonde. De vangstok moest onmiddellijk vervangen worden. Dit karwei werd direct door de vaste molenmaker Groot Roessink geklaard.

Elke zaterdag en op vele donderdagen werd er weer met de Westermolen gedraaid en ook tarwe en maïs gemalen. Zo is er voor het plaatselijke mengvoederbedrijf Feijen bijna vier ton maïs gemalen. Binnenkort komt er nog een nieuwe bakkersklant bij. Dat er ook het afgelopen jaar flink gedraaid is bewees de teller op de molenas: 30.952 omwentelingen!

In het jaarverslag van secretaris Jo Bruggeman kwam naar voren dat de Westermolen ook in 1999 weer veel bezoekers trok, vooral ook uit het buitenland waaronder Australië, Nieuw-Zeeland, Canada en Zuid-Afrika, veelal Dalfser emigranten die hier weer eens op vakantie waren. Het broodbakken voor de jeugd en het daaraan gekoppelde ontbijten in de molen op de provinciale molendag in september, was een groot succes en zal daarom dit jaar herhaald worden. Dankzij een sponsor konden nieuwe ansichtkaarten van de molen worden aangemaakt en in de 'winkel' onderin de molen worden verkocht, zo ook vele andere artikelen en natuurlijk tarwemeel en bloem. Het aantal donateurs bleef vrijwel gelijk en samen zorgden ze voor een mooie bron van inkomsten, noodzakelijk voor o.a. het verrichten van klein onderhoud in eigen beheer.

Stichting Westermolen Dalfsen

De Westermolen in Dalfsen. Aan de hand van deze foto is niet moeilijk uit te leggen waarom zichtlijnen ook wel slaglijnen worden genoemd.

door de nieuwbouw van een stadion voor FC Zwolle op 400 meter ten oosten van de molen (zie *Molenwereld* 2000-3-52). Inmiddels is B & W van Zwolle met de bouw ervan akkoord gegaan, maar er zal rekening worden gehouden met de aanwezigheid van de molen.

Wethouder Den Bult heeft onlangs een bezoek aan de molen gebracht en vertelt dat hij De Passiebloem wel wil verplaatsen. Dit houdt in dat de afspraken uit 1998 op losse schroeven komen te staan. Dit is aanleiding geweest voor fractievoorzitter van Plaatselijk Belang Zwolle J. de Vries om hierover schriftelijke vragen aan het College te stellen.

De wethouder heeft als mogelijke nieuwe locatie genoemd het milieueducatiecentrum Ecodrome. De enige goede plaats daar is op het dak.

Geld voor Veluwe molens

Bij de vaststelling van het PRUP hebben Ge-deputeerde Staten van Gelderland veel

geld bestemd voor molens in de regio Ede-Wageningen. Van de twee miljoen voor de regio is 1,2 miljoen bestemd voor molens. Het leeuwendeel gaat naar de korenmolens Concordia in Ede waarvoor 968.820 gulden wordt uitgekeerd door het Rijk. De Keetmolen in Ede is goed voor 190.000 gulden, terwijl er voor De Vlijt in Wageningen 40.000 gulden beschikbaar komt.

Waterpeil op de Oude Berkel verlaagd voor inspectie molen

De natuurstenen zuidmuur van de Mal-lumse Molen op de Oude Berkel onder Eibergen geeft aanleiding tot zorgen. Er zijn wat stukken steen ontzet en er is sprake van beschadigingen. Om de muren goed te kunnen onderzoeken wordt de molen drooggezet door de watertoevoer naar de Oude Berkel bij de grote Berkelstuw af te sluiten. Het waterpeil zakt dan ongeveer een meter waardoor inspectie mogelijk is. De kosten van het onderzoek bedragen 42.000 gulden, welke worden gedragen

door de provincie Gelderland, de gemeente Eibergen en de Stichting De Malumse Molen.

Nijkerkse stichting wil de Oostermolen op de monumentenlijst

De onlangs opgerichte Stichting Stadsgezicht Nijkerk heeft de plaatsing op de rijksmonumentenlijst aangevraagd voor de eierhal uit 1928 en de Oostermolen. De oprichting van de stichting en de aanvraag voor plaatsing op de monumentenlijst is ingegeven door de plannen van Aprisco, een beleggingsmaatschappij uit Assen, die op het Molenplein vermoedelijk een groot-schalig woon-winkelcomplex wil realiseren. De stichting wil niet alleen de beide panden behouden, maar ook het bestaande politiebureau en vier pakhuizen aan de noordkant van het Molenplein. Aprisco is al eigenaar van de eierhal, het politiebureau en de pakhuizen.

De Oostermolen werd in 1842 gebouwd als opvolger van een standerdmolen. De nieuwe achtkante molen was van oorsprong ongetwijfeld een Zaanse molen, hoogstwaarschijnlijk de Zandijker papiermolen De Herder uit 1689, welke op een ruim vier meter hoge gemetselde onderbouw werd gezet. Op 7 oktober 1920 brandde de molen geheel af. De onderbouw werd vervolgens opgemetseld tot 9,20 m en ingericht als maalderij met drie koppel stenen en een mengketel voor molenaar Van de Bunt, wiens bedrijf uitgroeide tot een grote mengvoederfabriek aan de haven van Nijkerk. De molen kreeg daarna een winkelbestemming. De gevelsteen uit de molen zit nu ingemetseld boven de deur van het kantoor van de fabriek.

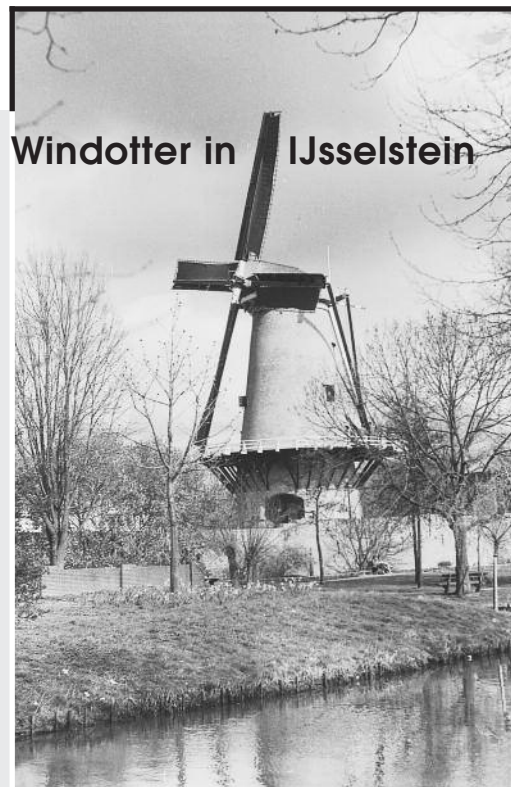
Informatieavond molen Voorst

De Stichting Korenmolen Voorst hield op 27 maart een informatieavond over haar plannen om de onttakelde korenmolen in Voorst (Achterhoek) weer tot leven te brengen (zie *Molenwereld* 2000-2-28). Tijdens deze avond werd het echtpaar Van Hal, oud-eigenaar van de molen, benoemd tot erelid. De Van Hals hadden hun molen voor de symbolische prijs van f 1,- afgestaan aan de stichting. Tevens werd ook de heer J. Spöler uit het Duitse Bocholt tot erelid benoemd, de laatste in leven zijnde molenaar die nog met deze molen heeft gewerkt. De gemeente Gendringen heeft de molen inmiddels genomineerd als monument, in verband hiermee heeft de gemeentelijke monumentencommissie op 20 april een werkbezoek aan de molen gebracht. Verder loopt bij de Rijksdienst voor de Monumentenzorg de aanvraag tot plaatsing op de rijkslijst.

Bomenplan bij molen De Windotter in IJsselstein

De biotoop van de molen De Windotter is al meerdere malen onderwerp geweest in deze rubriek (Zie *Molenwereld* 1998-4-77 en 1999-11-220). Het rooien van de windbelemmering gevende bomen stuitte in IJsselstein op groot verzet. De gemeente is inmiddels overgegaan tot het opstellen van een zorgvuldig bomenplan, dat voorziet in snoeien, rooien, verplanten en het planten van minder windbelemmering gevende soorten, waarbij geprobeerd is de kat en de muis te sparen. Er is uitgegaan van de baliehoogte van de molen (8,20 m). Zo zijn de weg te halen kastanjes (die elders weer een plaats zullen krijgen) veertien meter hoog en de iepen achttien meter. Om die reden moeten ook de (kwalitatief slechte) esdoorns aan de Havenstraat verdwijnen. Er is naar gestreefd om niet alleen de windbelemmering voor de molen te verminderen, maar ook om de molen en de historische stadsmuur beter in het zicht te brengen, terwijl de nieuw te planten soorten niet alleen lager blijven, maar ook ook een hogere natuur- en sfeerwaarde hebben.

De molen van het Hoornder Nieuwland was een schepradmolen, een vrij kleine achtkante grondzeiler, die veel weg had van de nog bestaande, iets grotere, molen van de afdeling P van de Zijpe- en Hazepolder onder Oudesluis. De vlucht was 16 m; het scheprad had een diameter van 4,30 m bij een schoepbreedte van 21 cm. Hij bemaalde de 121 ha grote polder Het Hoornder Nieuwland plus de 44 ha oostelijker gelegen polder De Kuil en sloeg zijn water uit op de oostelijk gelegen, in 1846/1847 bedijkte Prins Hendrikpolder, vanwaar dit water via de zeesluis van deze polder op de Waddenzee werd geloosd. De molen is aan het begin van deze eeuw gesloopt. De laatste molenaar is waarschijnlijk ene Jonker geweest.

De Windotter in IJsselstein: otteren om de wind.

Fundering van een watermolen op Texel opgegraven

In februari is op Texel het fundament opgegraven van de molen die het Hoornder Nieuwland heeft bemalen. De molen stond aan de Watermolenweg, anderhalve kilometer ten zuidzuidoosten van Den Hoorn. Het is bekend dat op die plaats een molen heeft gestaan. Toen de eigenaar van het land, Kees Kikkert, graafwerk moest laten uitvoeren met een kraan heeft hij gelijk de kans gegrepen om de molenfundering bloot te leggen. Het heeft een redelijk gave molenfundering opgeleverd, vooral voor wat betreft de waterlopen en de wielbak. Kikkert wil nu de molenkolk reconstrueren en zo het geheel in stand en zichtbaar houden.

Molenfundering gevonden bij Broekerhaven

Bij graafwerkzaamheden voor een vijver in het Nassapark stuitte de graafmachine op een zware fundering van gele steen. Het bleek de fundering van een van de vijf molens van de polder Het Grootslag te betreffen, die hier tot de sloop in 1907 deze polder bemaalden. (In *Molenwereld* 1999-11 staat onder de rubriek 'Zoeker' een sloopfoto van een van deze vijf molens.) Van de uitgegraven grond voor de vijver wordt een speelheuvel gemaakt aan de noordkant van het park. De brokstukken van de molen krijgen daarin een plaats en zullen aan de buitenkant zichtbaar blijven.

De herbouw van de Oostermolen in Nijkerk als maalderij. Voor de molen brokken van de bovenas.

Problemen rond woningbouw in de Bospolder

De gemeente Jacobswoude wil in de Bospolder bij Hoogmade toestaan een zestal huizen te bouwen voor mensen die aan de Boskade wonen en moeten verhuizen voor de aanleg van de HSL. Daar is haast bij want de huizen moeten uiterlijk september dit jaar verlaten zijn. De gemeente heeft al overeenstemming bereikt over de aankoop van bijna 2 ha grond voor dit doel, maar een en ander is afhankelijk van de toestemming van de provincie. Dat ligt wat moeilijk omdat de te bouwen huizen te dicht komen bij de molen op de Doespolderkade. De afstand tot de molen zou 400 m moeten zijn, maar het zijn er maar 200. De gemeente Jacobswoude wil nu het provinciebestuur overtuigen dat in dit geval 200 m ook moet kunnen.

Opwaardering molengebied Kinderdijk

De verlening van de status Werelderfgoed voor het molengebied Kinderdijk blijkt tevens de aanzet voor een algehele opwaardering van het molengebied, waartoe zelfs een speciale stichting in het leven is geroepen, de Stichting Werelderfgoed Kinderdijk. In deze stichting participeren onder meer de provincie Zuid-Holland, het Hoogheemraadschap van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden en de gemeenten Nieuw-Lekkerland en Alblasserdam. Ook de ANWB steunt de stichting. Zo moet er tussen 2003 en 2005 een kapitaalsinjectie van tussen de vijf en de tien miljoen gulden plaatsvinden, vooral om het voorzieningenniveau omhoog te brengen. Zo moet er bij de bezoekersmolen een roedenloods komen die als museaal-educatief centrum zal gebruikt worden. Verder gaat er geld naar restauratie en onderhoud van de molens, de zorg voor de molenerven enz. Tijdens de nationale Molen dag, op 13 mei, zullen de plannen officieel gepresenteerd worden.

Herbouw Vlietmolen Lexmond begint

Deze maand begint de herbouw van de op 1 november 1997 door brand zwaar beschadigde Vlietmolen in Lexmond. De brand ontstond door een te hoog opgestookte open haard. De zo veroorzaakte schoorsteenbrand had desastreuze gevolgen voor de mooie wipmolen. Na de brand werd de kop van de molen afgehaald en de ondertoren geconserveerd. Met de herbouw is ruim een miljoen gulden gemoeid: molenmaker De Gelder-Favier uit Tricht tekende met 970.000 gulden voor het molenmakerswerk en Schipper & De Hartog Bouw uit Groot-Ammers met een kleine 90.000 gulden voor het overige bouwkundige werk. Verder kan ook begonnen worden met de restauratie van de Kooiwijkse Molen bij Oud-Alblas, waarvan het molenmakerswerk is toevertrouwd aan molenmaker W. Herrewijnen uit Spijkenisse.

Molenkunst in Delfshaven

Op de hoek van de Noordschans en de Mathenesserdijk staat de in 1716 gebouwde en in 1920 onttakelde korenmolen De Graankorrel, ooit gebouwd voor de eens zo bloeiende Delfshavense jeneverindustrie en eigendom van de fotograaf Peter Paul Klapwijk. Op zaterdag 18 maart werd deze molen in een 'kunstwerk' veranderd door de Roemeense kunstenaar David Knorr in samenhang met diens tentoonstelling in TENT, Centrum voor beeldende kunst. Met behulp van een grote kraan werd de wieken van een grote windturbine, beschikbaar gesteld door Rheden Staal, horizontaal op de molenromp geplaatst. Alles was wel van zeer tijdelijke aard: om half twee 's middags ging het 'gevlucht' erop en een uur later er weer af.

De Graankorrel in Delfshaven voor de onttakeling; nog geen kunstwerk, of wel soms?

Peuterdagopvang in de molen van Sassenheim

De Stichting Trias in Sassenheim huurt de stenen onderbouw van de gewezen koren- en pelmolen De Nijverheid alias de Molen van Speelman (naar een vroegere eigenaar) en gebruikt deze als peuterdagopvang voor peuters van twee tot vier jaar gedurende de hele dag; van 8.00 tot 18.00 uur. Er is plaats voor veertien kleuters onder leiding van twee leidsters. Een peuterspeelzaaldeskundige heeft advies gegeven voor de inrichting die het monumentale bouwwerk onaangetast laat. De Stichting Trias is op deze manier geholpen, terwijl de Stichting De Molen van Sassenheim met de huurinkomsten de molen in stand kan houden. Het peuterdagverblijf heeft een toepasselijke naam gekregen: De Speelmolen.

In memoriam Gerrit van Driel Kluit

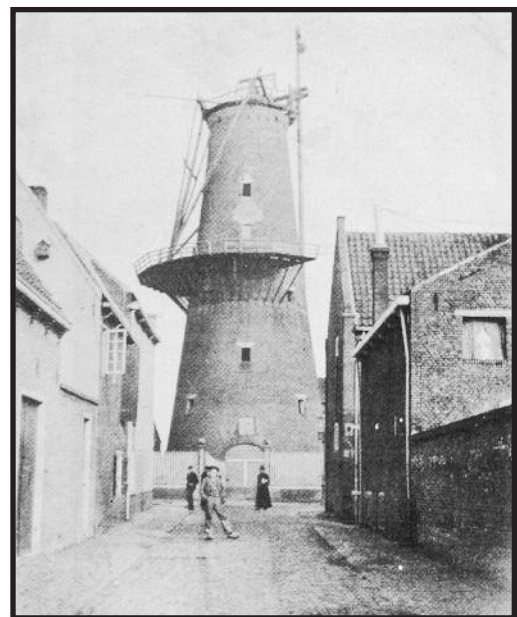
Op dinsdagmorgen 4 april 2000 is geheel onverwacht overleden Gerrit van Driel Kluit in leven molenaar in de leeftijd van 82 jaar. De donderdag ervoor was hij nog in de molenwinkel om met de klanten te praten, wat hij graag deed, en ook nog boven in de molen geweest. Hij werd de volgende morgen (vrijdag) opgenomen in het Sint Franciscus Gasthuis met een lichte beroerte. Het leek dat hij daarvan herstellend was omdat zijn spraakvermogen weer helemaal terug was. Op maandag is er een hersenscan gemaakt die niet bevredigend was. Hij moest bedrust houden en alles goed ging mocht hij vrijdag het ziekenhuis verlaten. Maandagnacht heeft hij hoge koorts gekregen en is hij in de vroege morgen overleden. Hij is molenaar geweest op De Noord op het Oostplein te Rotterdam (door brand verwoest in 1954), op De Walvisch in Schiedam (door brand verwoest en weer opgebouwd!!), wat hem veel plezier deed en laatstelijk op De Vier Winden te Rotterdam-Terbregge. Ook heeft hij jarenlang een winkel gehad en gedraaid met

De Zandweg te Rotterdam-Charlois. De vijf molens van Schiedam (waar hij altijd van onder de indruk was en ze 'reuzen van molens' noemde) en de twee molens in Rotterdam hebben allen gerouwd of doen dat nog. Een markante persoonlijkheid vol humor, grapjes, wetenswaardigheden van zo lang terug en ideeën is heengegaan. Hij was er altijd trots dat hij een telg was uit een lange familie van windmolenaars, sinds 1 juni 1818. Hij ruste in vrede.

L.A. van Driel Kluit.

Plan voor nog een nieuwe molen in Schiedam

In *Molenwereld* 1999-11 werden de plannen uiteengezet voor de reconstructie van de molen De Kameel in Schiedam die dan de zesde stadsmolen zou worden. Daar kan nu een plan voor een zevende aan toege-

De Ploeg aan de Hoofdstraat te Schiedam in sloping.

voegd worden. Distilleerder Nolet van Ketel 1-jenever heeft het plan opgevat om op het bedrijfsterrein aan de Buitenhaven een nieuwe molen te bouwen in de stijl van de bestaande stadsmolens, bij wijze van p.r. en als gebaar in de richting van Schiedam 725 jaar. De heer Nolet van het meer dan 300 jaar oude familiebedrijf is door de lotgevalen van De Walvisch meer en meer betrokken geraakt bij de Schiedamse molens. Ene Anthonius Nolet heeft immers in 1794 de eerste steen voor deze molen gelegd. De plannen voor de nieuwe molen zijn inmiddels met het gemeentebestuur en de bewonersvereniging van de wijk Schiedam-Zuid besproken, welke de plannen positief hebben ontvangen. De nieuwe molen zou nog zo'n twee meter hoger dan De Noord moeten worden en daarmee de hoogste molen van Schiedam zijn. Nolet denkt nog niet direct aan een echt malende molen met binnenwerk zoals de vijf bestaande molens. De nieuwe molen voegt op dit punt niets nieuws toe. Er wordt wel gedaan aan elektriciteitsopwekking en een representatieve functie. De bouwkosten worden geraamd op een bedrag van 3 tot 3,5 miljoen gulden. Tot in 1902 stond vlakbij de locatie van Nolet aan de Hoofdstraat pal tegenover de Fabriekstraat de in 1782 gebouwde molen De Ploeg. Deze werd in 1902 gesloopt voor de bouw van de stallen en de remise voor de paardentram.

Plaatsing van De Antagonist op rijkslijst aangevraagd

Tegenover de molens van de Driemanspolder staat aan de Stompwijksevaart het in 1882 gebouwde stoomgemaal De Antagonist, al is het sinds 1930 uitgerust met een 1-cilinder Crossley ruwoliemotor van 69,9 - 77,3 kW. Het gemaal bemaalde zo tot voor enige jaren de 418 ha grote Gecombineerde Starrevaart- en Damhouderpolder. Deze droogmakerij uit 1736 werd bemalen door een driegang op de Vliet. Na de stichting van De Antagonist werden de molens in 1884 voor afbraak verkocht. De stoommachine dreef een centrifugaalpomp met dubbele instroming aan en had een vermogen van 32,4 tot 37,4 wpk.

De aanvraag voor de plaatsing op de rijksmonumentenlijst is gedaan door STIBOM, de tien jaar geleden opgerichte Stichting Behoud Oude Motorgemalen die zich eerder met succes inzette voor het behoud van het gemaal De Vereniging in Voorshoten dat dreigde te sneuvelen door spoorverdubbeling voor de trein.

Vernietiging bezwaren tegen uitbreidingsplannen bij molen Haamstede

Onder andere de vereniging Vrienden van Westerschouwen en de Werkgroep Behoud Dorpskernen Burgh en Haamstede hadden o.a. bezwaar aangetekend tegen de uitbreiding van de activiteiten bij de korenmolen De Graanhalm in Haamstede alias De Pannenkoekenmolen. De indiëners

De zeewering bij de Oranjemolen in Vlissingen moet veel kunnen hebben.

van het bezwaar verkeersproblemen en aantasting van het kleinschalig karakter van het dorp, terwijl iemand die bij de molen woont aantasting van zijn privacy en overlast vreesde. Gedeputeerde Staten van Zeeland hebben de bezwaren ongegrond verklaard, zodat moleneigenaar P.J. Landegent zijn bedrijf kan uitbreiden.

Versterking waterkering bij Oranjemolen in Vlissingen

De Groene boulevard in Vlissingen is met zijn zware stenen muur een waterkering. Helaas blijkt deze niet mee aan de veiligheidsnormen van nu te voldoen. Dat geldt ook voor de grond rond de Oranjemolen. Bij het werk wordt de waterkering twee tot zes meterafgegraven en opnieuw aange-stort met steen. Dit vereist versteving van de romp van de molen, waarschijnlijk met stalen banden. Nu wordt er al zo'n tien jaar gepraat over het herstel van de fundering van De Oranjemolen, die door eerdere dijkwerkzaamheden is gaan verzakken en

waarvoor de gemeente Vlissingen Rijkswaterstaat aansprakelijk heeft gesteld. De gemeente wil beide karweien in combinatie uitvoeren, te beginnen met de waterkering omdat alleen in het zomerseizoen daaraan gewerkt mag worden. Vervolgens kan dan na 1 oktober de molenfundering in orde worden gemaakt. Na het stormseizoen kan dan na april 2001 verder gewerkt worden aan de waterkering om vervolgens de werkzaamheden aan de molen af te ronden.

Molenrestauraties in het Land van Heusden en Altena

Als de voortekenen niet bedriegen word er binnenkort veel werk verricht aan molens in het Land van Heusden en Altena. De heer Den Besten uit Loenen a/d Vecht deelde hierop mee dat er bij de gemeenten Woudrichem, Werkendam en Aalburg door de heer Den Besten opgestelde restauratiebestekken met begroting zijn ingediend voor de navolgende molens:

Werkendam: de molen in het bos.

de Zuid-Hollandse Molen in Hank: nieuwe roede, spruiten, schoren en rietdek (in juni 1999); de Zandwijkse Molen onder Sleeuwijk: geheel nieuw bovenhuis plus diverse andere werkzaamheden (augustus 1999); De Twee Gebroeders in Wijk en Aalburg: nieuwe roeden, kap, spoorwiel etc. (februari 2000); De Oude Doornse Molen bij Akkerkerk: kuip plus kruivloer gedeeltelijk (maart 1998).

Verder heeft de Molenstichting Het Land van Heusden en Altena aan acht van haar negen molens over 2000 tot op heden voor 66.620 gulden aan onderhoudswerkzaamheden opgedragen, terwijl er in de loop van het jaar nog meer opdrachten zullen volgen. Zo is er een restauratiebestek voor de Uitwijkse Molen in de maak.

Aanvraag tot plaatsing op rijkslijst voor molen Het Landeke

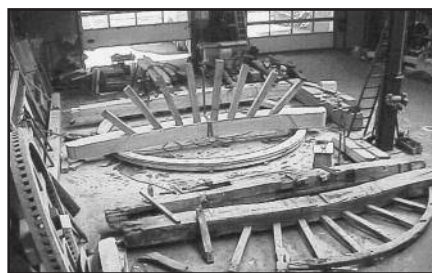
In de loop van vorig jaar kwam de in 1953 onttakelde molen van de polder Het Landeke bij Werkendam te koop. Deze molen, waarvan de romp met de kap en de as nog overeind staat ligt verscholen in het populierenbos ten westen bij de afrit van de A27 en dient als recreatiewoning. De Molenstichting Het Land van Heusden en Altena vreesde voor de toekomst van de molen die zij, ondanks de ongunstige ligging alleszins het behouden waard vindt. Verbouwingen etc. kunnen het karakter van deze grotendeels nog gave molen in het tegendeel wijzigen. Om die reden heeft de molenstichting plaatsing op de

rijkslijst aangevraagd. De nieuwe eigenaar, J. van den Bosch uit Bruchem, is evenwel niets kwaads in de zin en zou de molen zelfs weer graag zijn wieken geven. De in 1902 gebouwde molen bemaalde tot omstreeks 1950 de 47 ha grote polder Het Johannisland. In 1953 gingen de roeden eruit en in de jaren '60 ging de staart eraf.

Eerder stond hier een in 1718 gebouwde achtkante molen die in 1902 door onweer afbrandde

In 't kort:

- Op vrijdag 14 april haalden de molenmakers Vaags de roeden uit de korenmolens van Pot in **Nieuwe Pekela** in verband met de in uitvoering zijn restauratie. In diezelfde week is de balie gedeeltelijk vernieuwd. Binnenkort gaat de kap er ook af voor herstelwerk.
- Op 31 maart kreeg de korenmolen De Stormvogel in **Loppersum** zijn kap weer terug. De roeden zouden door molenmaker Dijkstra uit Sloten later worden gestoken. De restauratie, waarmee een bedrag van 311.000 gulden is gemoeid, zou nog voor de Nationale Molendag klaar moeten zijn.
- Op zaterdag 8 april heeft een grote hijskraan vier nieuwe stenen naar de baliezolder van de korenmolen in **De Wijk** gehesen (zie *Molenwereld* 2000-4-75).
- In de werkplaats van molenmaker Vaags is in maart begonnen aan het maken van een vrijwel geheel nieuwe kap voor de Sevink Mølle in **Meddo**. De basis ervan is inmiddels gereed.
- Molen Agneta in **Ruurlo** onderging een grote beurt. Molenmaker Vaags herstelde de betimmering van de kap van de eigen molen. Tevens kreeg de zeilroe nieuw hekwerk.
- Op 1 april vierden Nico Maas en Gerrit Smit het 25-jarig bestaan van hun bedrijf Molenmakerij Saendijck b.v. te **Zaandijk** met een receptie in Schanzzicht te Zaandam. Het jubileumgeschenk van familie, vrienden en relaties bestemden zij voor het Koningin Wilhelminafonds.
- Het terrein van De Pauwmolen in **Delft** blijkt sterk verontreinigd te zijn met minerale olieën en zware metalen, waaronder lood, een herinnering aan het loodwitverleden van deze molen. De eigenaar van de grond en de erop staande molenromp, Spectrum BV, heeft een saneringsplan ingediend bij de provincie.

De nieuwe kap voor de Sevink Mølle in aanbouw in de werkplaats van molenmaker Vaags (foto A. Nibbelink)

• Op 11 april besteedde TV-West aandacht aan De Valk in **Leiden** die die dag voor het eerst sinds 77 jaar weer echt zou malen. Helemaal liet de wind verstek gaan. Bovendien is er in de jaren '60 nog meel gemalen, waardoor het verhaal van de 77 jaar niet opgaat.

• Op 29 maart gaf wethouder Prins van de gemeente **Lisse** met het plaatsen van een bord bij de resten van de afgebrande molen van de Zemelpolder het startsein voor een actie die, als alles naar wens verloopt, moeten leiden tot herbouw.

• Het molenaarshuis met o.a. de gewezen stoommaalterij bij de korenmolen De Drie Lelies te **Maasland** heeft te koop gestaan voor de lieve somma van 1.775.000 gulden k.k.

• De gemeente Binnenmaas heeft het gewezen stoomgemaal Hoofd van Benthuizen voorgedragen in **Puttershoek** voorgedragen voor plaatsing op de Rijksmonumentenlijst.

• Op 28 december 1999 overleed, 96 jaar oud, Piet van Voorden, oud-eigenaar en molenaar van De Drie Koornbloemen in **Schiedam**.

• Op voorstel van de Heemkundekring De Mierden krijgt een nieuwe straat in Hooge Mierde de naam Molenhof als herinnering aan de in 1947 molen van Van Himbergen die op de hoek van de Leendestraat en de Sint Corneliusstraat heeft gestaan.

• Vaags maakte twee nieuwe roeden voor de SintPetrusmolen in **Venray**. Ze dragen de nummers 27 en 28 en zijn 24,5 m lang. De roeden worden binnenkort gestoken en worden voorzien van stroomlijneuzen en neusremkleppen.

Molenkalender

- 6 mei** Opening molen De Hoop Rha.
- 13 mei** Nationale molendag.
- 27 mei** Molendag Noord- en Zuid-Beveland.
- 12 juni** Deutscher Mühlentag.
- 17 juni** Doorstartfeest molen De Passiebloem Zwolle.
- 18 juni** Dansk Møllelag.
- 18 juni** Journée des moulins (Frankrijk).
- 24 juni** Molendag Tholen en Sint Philipsland.
- 24 juni** Westlandse Molendag.
- 24/25 juni** Brabants Molenweekend.
- 29 juli** Molendag Schouwen-Duiveland.
- 26 augustus** Molendag Zeeuwsch-Vlaanderen.
- 26 augustus** Drentse Molendag.
- 30 september** Molendag Walcheren.
- 1 oktober** Limburgse Molendag.
- 22 oktober** Molendag Alkemade-Jacobswoude-Rijnwoude-Zoeterwoude.
- 4 november** Molenuitbeurs in de recreatieruimte van de Bethelkerk in Utrecht.

Tentoonstellingen

Vanaf **11 september 1999** 'Nieuwerkerk molendorp' in Oudheidkamer Nieuwerkerk a/d IJssel.

Van **12 mei t/m augustus** 'Ons dagelijks brood' in het molenhuis achter de molen De Haas in Benthuizen.

Zoeker

De heer K. Tanger uit Westzaan reageert op de 'Zoeker' uit het aprilnummer van de *Molenwereld* en schrijft: 'Ik heb deze foto circa 1946-'47 zelf gekocht in Alkmaar bij een fotograaf, P. Delamarre, die zelf heel wat Noord-Hollandse molens gefotografeerd en afgedrukt heeft. Hij schreef dan op mijn verzoek achterop waar de afbeelding van was. Achterop deze foto staat "molen familie Baitus Overdiepolder Alkmaar". Dit zou er dus op wijzen dat de molen zonder twijfel de molen van de Overdiepolder is tenzij Delamarre zich heeft vergist.

De heer Keunen (RDMZ) reageert op dezelfde 'Zoeker' en deelt mee dat het inderdaad een Schermermolen betreft en wel de molen die de polder 'L' beemaalde en op deze foto met een zuidwestenwind staat te malen. Hij werd in 1936 gesloopt.

De heer J. Broerse uit Wormer deelt deze mening. De laatste molenaar van deze molen was A. Wiedijk. De foto dateert van voor 1915, toen kwamen er ijzere roeden en werd de hoge bliksemafleider op de kap overbodig. Eventueel zou de molen ook die van polder GH kunnen zijn.

In het aprilnummer bracht de heer W.O. Bakker uit Harkstede de 'Zoeker' in *Molenwereld* 2000-3 thuis als de molen van het Duitse Artlenburg, kreis Lüneburg. De inkt van dit nummer was nog niet droog of ik kreeg het boekje *Mühlen zwischen Elbe und Aller* in handen van Tilman Grottian. Wat prijkt daar op de voorplaat? De molen van Artlenburg, maar nauwelijks herkenbaar met de foto uit het maartnummer.

'Totgesagten leben langer' zeggen onze oosterburen, 'doodgewaanden leven langer'. Dat gaat voor deze molen blijkbaar ook op, want tot sloop van deze molen in het nooit gekomen, wel tot restauratie. In 1932 kreeg de molen er een elektromotor bij en in 1954 werd de windmolen stilgezet. Het molenaarsbedrijf werd in 1994 opgeheven. Het transportbedrijf, ontstaan vanuit het molenaarsbedrijf, was inmiddels uitgegroeid tot het hoofdbedrijf van molenaar Brüggmann. Het molenaarsbloed bleef zich blijkbaar laten gelden, want de molen is volledig maalvaardig gerestaureerd en, afgaand op de foto, op een perfecte manier, waarbij de zelfwichting en de dubbele windroos er naar behoren uitzien, iets wat men niet van iedere Duitse molenrestauratie kan zeggen, al is inmiddels daar ook veel ten goede gekeerd.

Er is alleen een probleempje: het genoemde boekje spreekt van een vierkante gemetselde onderbouw, terwijl de molen in het maartnummer een achtkante onderbouw heeft. Zit de schrijver er naast of is de molen in het aprilnummer de molen van Artlenburg toch niet?

Hierbij een nieuwe 'Zoeker', een vrij kleine wipmolen. Helaas is de foto van niet al te beste kwaliteit, maar misschien herkennen lezers hem toch. Reacties a.u.b. te richten aan de redactie van de *Molenwereld*, Moerdijkstraat 39, 2751 BE Moerkapelle, fax 079-5931303, e-mail jsbakker@cistron.nl

WINDKORENMOLEN "DE HOOP" OUD-ZEVENAAR

te koop:

- gietijzeren maalstoel, z.g.a.n., gestraald, gespoten en geheel gereviseerd met nieuwe lagers, excl. stenen en meelkuip.

- dubbele walsenstoel (1 stel rollengeschikt voor snijden/breken en 1 stel voor pletten).

- afzetbultank met VW-motor compleet (o.a. geschikt voor tijdelijke graanopslag).

- Petrinex (voor het maken van kwaliteitsanalyses van baktarwes)

molen De Hoop,
Oud-Zevenaar,
tel. 0316-523526

- mooie partij nieuwe ronde gefreesde gecreoteerde palen, div. lengtes en diktes. t.e.a.b.

't Betere werk

In *Molenwereld* 2000-4, stond een stukje over de molen in Meterik. Daarin was o.a. vermeld dat op 14 mei ook molendag is in Limburg. Dat was vorig jaar en er waren helemaal geen tekenen dat het dit jaar anders zou zijn. Echter, kortgeleden is bekend gemaakt dat het Gilde van Vrijwillige Molenaars in Limburg heeft besloten om geen molendag meer op zondag te houden, maar een Limburgse molendag te organiseren. Deze is dit jaar gepland op 1 oktober.

Toon van As.

Arie Berkhout.... Namen

Toen ik (Tom Bos) in 1970 de cursus vrijwillig molenaar volgde vroeg ik aan Arie: 'Hoe heet die en die balk, dat weet jij vast niet.'

Arie: 'Zorg jij nu maar dat het meel goed wordt gemalen!'

(Met andere woorden: bij Arie ging het ambacht ver boven het uit het hoofd leren van namen van onderdelen.)

Hou De Pauw!!!

Willem Roose

Pauw
1740

In het maartnummer van Molenwereld van dit jaar verscheen een artikel onder diezelfde titel waarin melding werd gemaakt van het met belangstelling tegemoet zien van uw reacties op de voorgenomen Hou-de-Pauw-dag; ‘... uiterlijk de vrijdag voor het verschijnen van het volgende nummer’. De dag erop namelijk: ‘... wordt in Delft de Hou-de-Pauw-dag gehouden...’; 1 april dus...

1 april(?)

Laten we maar eerlijk zijn: het hele artikel was niets meer of minder dan een ludieke 1 april-grap; Het idee ontstond een klein half jaartje geleden toen het zwarte dekzeil van de kap van mijn molen (De Roode Leeuw, Gouda) verwijderd werd. Dit zeil, circa vier jaar geleden aangebracht om de hevige lekkages van de gescheurde en daardoor ernstig lekkende potdekselbekleding teniet te doen, was destijds ontworpen in de vorm van een molenkap. Al eerder hadden wij (provinciaal molenambtenaar Paul Groen; molenaar van de Haastrechtse Molen Niels Noorlander en ondergetekende) het plan opgevat om iets met het dekzeil te gaan doen. Met wat latten en (gebogen) stangen was dit zeil gemakkelijk om te vormen tot iets wat wel wat van een molenkap weg had. Ons idee was als volgt: Zet deze ‘nep-kap’ naast een (willekeurige) molenromp op, fotografeer het en

Met koeien van letters; een duidelijke boodschap: Hou De Pauw!!!

meld in ‘Molenwereld’ dat de restauratieplannen van deze molenromp onverwacht in een vergevorderd stadium verkeren. Nadat een aantal ‘kandidaten’ was doorgesproken en afgewezen (Hoge Boezemmolen Haasdrecht, Mallemolen Gouda en zelfs de scheefgezakte Schuddebeursmolen in Lage Zwaluwe), kwam Niels op de Pauwmolen in Delft.

Geloofwaardig?

Aldus ontstond begin dit jaar het plan om de ‘molenzellkap’ naast de Pauwmolen op te zetten en de lezers van *Molenwereld* vervolgens wijs te maken dat de kap op 1 april 2000 op de romp zou worden geplaatst. Het was *Molenwereld*-redacteur Johan Bakker die er ons vervolgens op attenderde dat een en ander bij het lezerspubliek van *Molenwereld* **totaal niet** geloofwaardig zou overkomen. Tjss, dat was eigenlijk wel zo, vonden wij bij nader inzien... Goed, Johan had inmiddels een alternatieve grap bedacht en toen wij zijn artikel ‘Hou de Pauw’ onder ogen kregen, lasen we eerlijk gezegd er zelf ook over heen!

Grap?

Omdat haast was geboden, werd het artikel gepubliceerd in het maartnummer van *Molenwereld*. Schrijver dezes stelde snel een persbericht (zie kader) op en Paul Groen zond dit eind maart, samen met kopiën van het bewuste artikel, naar de lokale pers in Delft. Een weg terug leek er niet meer te zijn: de ‘Hou de Pauw-dag’ leek onvermijdelijk. Als Paul mij de vrijdagavond ervoor belt,

De Pauwmolen in vol bedrijf, lukt dat? (foto ir. W. Voerman).

vraagt hij zich openlijk af wät nu precies de grap is. Ik steek een vlot verhaal af, maar moet uiteindelijk toch bekennen dat ik het eigenlijk ook niet precies meer weet... Whatever, in de vroeger morgen van zaterdag 1 april togen we toch maar, inclusief ‘molenkap-zeil’, naar Delft.

De huidige situatie

Het is ongetwijfeld nuttig om eerst de huidige situatie in het kort te schetsen: molen De Pauw, liever: de romp ervan, is inmiddels eigendom van een projectontwikkelaar. Deze heeft begin november de bijge-

bouwen af laten breken in verband met dreigend instortingsgevaar. Voor het molenterrein heeft hij inmiddels een plan ontwikkeld waarbij de molen zèlf gesloopt zal worden. De sloopvergunning hiervoor is inmiddels afgegeven!; Haast is dus zèér geboden, om nog iets te kunnen redden!

Grote belangstelling

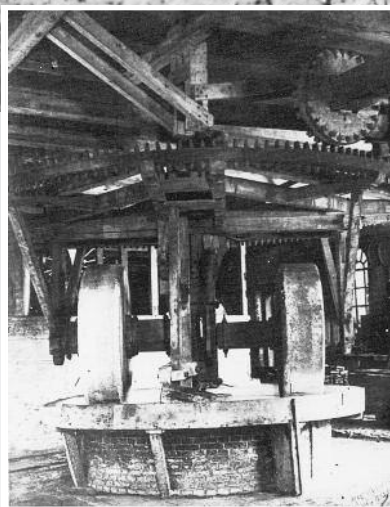
Terug naar 1 april: nadat we snel de 'molenzeilkap' hebben opgesteld (het lijkt echt nergens op, met al die rare hoeken en die nep-korte spruit van karton!...) en een groot oranje zeil aan de omheining van het molenerf hebben gespannen met de tekst **Hou de Pauw!!!**, hebben we al snel niet over belangstelling te klagen: mensen van de lokale pers willen ons graag interviewen over onze '1 april-actie'. Nee, het is vandaag wel 1 april, dit wàs oorspronkelijk een 1 april-grap, maar nu zijn we eigenlijk bloedserieus geworden: molen De Pauw wordt met sloop bedreigd en dat willen we koste wat kost voorkomen! Er worden foto's van ons genomen en nog voordat de pers weg is, komt de heer Selmar Will polshoogte nemen. Hij is van projectontwikkelaarsgroep 'Spectrum' en als zodanig mede-eigenaar van De Pauw. Zijn eerste reactie is wat lacherig (1 april, toch?), maar als we met een goed alternatief plan komen (commerciëel interessant èn met behoud van de molen), wil hij best nog eens serieus nadenken over zo'n plan; haast is wel geboden, zo drukt hij ons op het hart...

Er is bij ons inmiddels geen houden meer aan. Ik mag dan geen held zijn in het aanhouden van willekeurige personen; Paul, Niels en Geertje Ottevanger weten vandaag niet minder dan 580 handtekeningen te verzamelen, in amper vijf uur, van passanten die onverbloemd achter onze doelstelling staan: Hou de Pauw!!!

Het vervolg

Die avond bel ik met mensen van de lokale pers en meldt hen dat we vandaag minstens 500 handtekeningen hebben verzameld. Zij verzekeren mij op hun beurt dat we maandag zeker de krant zullen halen. Dat laatste blijkt geen loze belofte als ik maandagavond met Selmar Will bel. Deze bevestigt dat we vandaag inderdaad - met foto! - in de krant hebben gestaan. Hij belooft mij dat hij een kopie van het artikel naar mij toe zal zenden. Als ik hem vertel dat we morgen (dinsdag-)avond zullen brainstormen over de toekomst van De Pauw, geeft hij mij spontaan telefoonnummers en adressen van belangrijke mensen uit de Delftse politiek; Dat geeft de burger moed, al drukt hij mij nogmaals op het hart dat haast geboden is....

Het is zaterdagavond 1 april 2000; Op de autoradio mogen diverse mensen vertellen in welke 1 april-grap zij vandaag gestonken zijn. We kijken elkaar aan: we zijn vandaag met z'n allen gestonken in de 1 april-grap van Johan Bakker...

Kollergang van een loodwitmolen met op de achtergrond karren met lappen lood. Deze stond tot circa 1945 in een loodwitfabriek in Schoonhoven en werd oorspronkelijk door een paard gedreven.

'Het voortbestaan van de Delftse molen De Pauw loopt ernstig gevaar. Het verdwijnen van deze molen zou bijzonder betreurenswaardig zijn, daar het hier gaat om de laatste (voormalige) **loodwitmolen** van Nederland. In bijgaand artikel, gekopieerd uit het maartnummer van het tijdschrift 'Molenwereld', treft u meer bijzonderheden aan over deze evenzo bijzondere molen. Verder valt hierin te lezen dat initiatieven uit de buurt om de molen te behouden, tot dusver strandden op een 'kille ambtelijke opstelling' van de lokale autoriteiten. Toch is het nog niet te laat! Aangemoedigd door de warme reacties uit de buurt, zal er op **zaterdag 1 april** een speciale '**Hou-de Pauw-dag**' worden georganiseerd. Buurtbewoners en enkele molenliefhebbers uit de streek, nodigen iedereen uit om op deze dag vanaf 10 uur De Pauw te bezoeken. In een laatste (?) poging De Pauw van de ondergang te redden, zullen handtekeningen verzameld worden, welke overhandigd zullen worden aan de Delftse autoriteiten. **Komt allen! Hou de Pauw!**'

De Pauwmolen met attributen: spandoek en kap.

7 5 J a a r De Zaaansche Molen!

De eerste aflevering in Molenwereld bestreek de achtergrond en het ontstaan van de Vereniging De Zaaansche Molen en de moeizame eerste jaren tot 1945. In dit tweede en laatste deel gaat het om de naoorlogse ontwikkelingen.

Die oorlog is in het bestaan van de vereniging een soort waterscheiding geweest. Voor de oorlog leken de Zaanse molens nauwelijks toekomst te hebben, na de oorlog ging de zon op, al blijkt niet alles goud wat er blonk.

Nieuwe aanwinsten en verlies

In augustus 1940 beginnen er besprekingen met de gemeente Wormer en de eigenaar over aankoop en restauratie van de laatste molen van Wormer, de zwaar vervallen Koker. Dat heeft veel voeten in de aarde. Pas in 1945 wordt de overdrachtsacte bij de notaris gepasseerd. Herstel laat nog op zich wachten door de naoorlogse strubbelingen: pas op 5 oktober 1950 kan de geres-taureerde Koker in gebruik genomen worden. In die tussentijd verkrijgt en verliest men een derde molen, De Strijd. De laatste particuliere eigenaar had de molen in hypotheek gegeven bij de vereniging op voorwaarde dat De Zaaansche Molen het eerste recht van koop had. Dat doet zich in 1947 voor en de vereniging maakt gebruik van dit recht. Helaas was het genot van korte duur: op 22 februari 1949 brandt de molen geheel af, waarschijnlijk met een achteloos weggeworpen sigaret als oorzaak.

Het is nu nauwelijks voorstelbaar dat een zo markant gelegen molen als de Dood in Zaanlijk zo'n kwart eeuw zonder wieken heeft gestaan en eigenlijk afgeschreven is geweest. Na het overlijden van de laatste molenaar-eigenaar Jan Stuurman komt De Dood in 1950 'in de krant'. De molen gaat dan over naar De Zaaansche Molen en na een actie om financiën is de restauratie in 1955/1956 een feit. Het aantal totaal aantal Zaanse molens is in 1956 met een vermeer-derd, misschien wel voor het eerst sinds zeventienhonderdzoveel; wie heeft dit ooit kunnen denken?

In tussentijd voltrekt zich een wonder: De

Ooievaar wordt gered. Deze gewezen oliemolen werd in 1936 stilgezet. Hij is dan werkelijk opgemalen en de staat waarin hij verkeert is erbarmelijk. Onttakeling of vooral sloop lijkt onafwendbaar. In 1954 koopt de firma Gruijs de molen. Met de nieuwe eigenaar is wel te praten over herstel; in tegenstelling tot zijn voorganger en zo gaat deze oliemolen over naar De Zaaansche Molen. In december 1954 gaan de roeden uit De Ooievaar, in afwachting van betere tijden. Dan staat er aan de Zaanoever nog maar een complete molen: De Koperslager, die korte tijd later tot stilstand komt. De Zaan zonder molens: het spookbeeld van Frans Mars schijnt nog nooit zo dicht bij de werkelijkheid te zijn geweest...

In september 1955 beginnen de molenmakers van Husslage met het herstel van De Ooievaar, die voor een deel op nieuwbouw neerkomt. De restauratie, afgesloten op 1 augustus 1956, is een der kostbaarste van zijn tijd voor een molen geweest. Er is 73.000 gulden mee gemoeid. Bij deze restauratie is voor het eerst sinds tientallen jaren aan de Zaan een nieuw (boven-)achtkant gemaakt.

Het omtrekken van de door brand zwaar beschadigde Koperslager op 30 juli 1964; het laatste grote molenverlies in de Zaanstreek. Mensen die nu praten over de 'moord op De Koperslager' vergeten dat de omstandigheden in 1964 heel anders waren dan nu, al was het maar vanwege het ontbreken van het hijsmateriaal van nu.

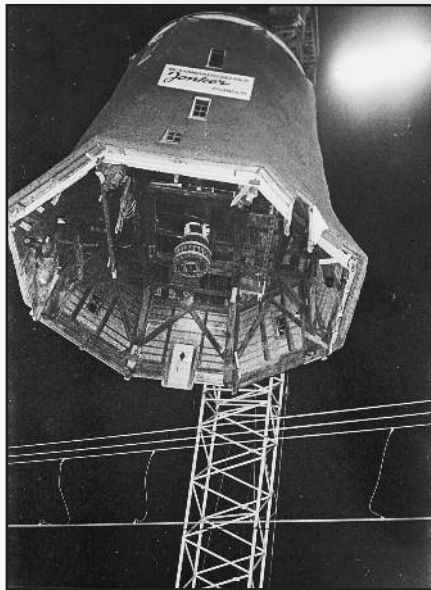

De molen De Huisman was eigenlijk het eerste pand van de Zaanse Schans. Rechts van de molen de fabriek De Haan op de plaats van de gelijknamige molen. De brand in deze fabriek in 1928 was de oorzaak van de ondergang van De Grootvorst. Links de onderbouw van de in 1904 gesloopte oliemolen De Kat; nu weer een complete molen.

De Zaanse Schans

Na de oorlog verandert Nederland snel in tal van opzichten. De wederopbouwperiode gaat gepaard met stadsvernieuwing en -uitbreiding van ongekeerde omvang, ook in de Zaanstreek. Niet alleen woningen, boerderijen of pakhuizen moeten het afleggen in deze enorme vernieuwings- en uitbreidingsgolf. De Zaanstreek dreigt in rap tempo zijn eeuwenoude en traditierijke houtbouw te verliezen. Dat wordt door velen betreurd. Zo ontstaat in 1948 het plan om een levend openluchtmuseum te maken met panden die elders in de Zaanstreek om de een of andere reden moeten verdwijnen. Architect J. Schippers jr. werkt dit plan uit en hij krijgt er in 1954 zelfs de 'Prix de Rome' voor, een architectuurprijs. In die tijd wordt met de restauratie van De Ooievaar en de verplaatsing van De Huisman al de basis gelegd voor de 'Zaanse Schans', zo genoemd naar een schans die hier in de Tachtigjarige oorlog lag. De Huisman stond aan het Blauwepad in Zaandam-W en moest daar wegens sanering verdwijnen. Hij werd in april 1955 gesloopt en aan de Kalverringdijk op het bestaande pakhuis De Haan neergezet. (Hier heeft een kippevrager een huisman tot berijer). De verplaatste mo-

In 1968 wordt de romp van De Zoeker bij de spoorwegovergang in Zaandijk over de bovenleiding van de trein heen getild.

len is een juweeltje om te zien en wordt in gebruik genomen door de heer A. Bosman die er mosterd fabriceert. Bosman is trouwens ook de eerste bewoner van een huis aan de Zaanse Schans dat hij in 1960 betreft. De bouw van het buurtje begint dan pas op gang te komen. De Zaanse Molen is nauw bij de ontwikkeling van de Schans betrokken. De op 23 september 1955 in bedrijf gestelde Huisman wordt door de gemeente Zaandam wordt op 29 december 1964 overgedragen aan de Vereni-

ging De Zaanse Molen.

Inmiddels hebben De Ooievaar en De Huisman dan al gezelschap gekregen van nog twee molens. In het Oostzijderveld kwamen de verfmolen De Duinjager en de paltrok De Poelenburg in het gedrang door stadsuitbreiding. Beide molens verhuizen naar de Zaanse Schans, waar het achtkant van De Duinjager wonderwel blijkt te passen op de onderbouw van de in 1904 gesloopte oliemolen De Kat. In augustus 1959 begint men met de afbraak van De Duinjager en op 14 juni 1961 wordt de herboren Kat in gebruik gesteld door A. Bicker Caarten. Met de hele operatie is een bedrag van 97.000 gulden gemoeid, toen onvoorstelbaar veel geld.

Een maand later, op 7 juli 1961, gaat de gemeenteraad van Zaandam akkoord met de overdracht van De Poelenburg aan de Vereniging De Zaanse Molen. Ook deze molen moet verdwijnen van de plaats waar hij staat. De Zaanse Molen koopt dan het erf van de in 1928 afgebrande Grootvorst en daarheen verhuist de molen dan toch na afloop van een langdurige discussie over de molenlocatie. Op 23 november 1963 wordt De Poelenburg in bedrijf gesteld. Zo verzezen of herzezen in een tijdsbestek van acht jaar niet minder dan vijf molens aan de Zaanoevers, alle vijf eigendom van de vereniging De Zaanse Molen.

In tussentijd heeft de vereniging ook de Westzener pelmolen Het Prinsenhof verworven. Deze molen had tot 1899 gort gepeld en maalde daarna eerste afvallen voor veevoer en vervolgens houtmeel voor de linoleumfabricage. De bejaarde eigenaars De Vries verkochten de molen in 1955 aan de Gebr. Laan te Wormerveer (pellerij Mercurius/Lassie) die de molen zijn oorspronkelijke functie gaven. Omdat het niet mogelijk bleek om van de molen weer een werkende pelmolen te maken schonk de pellerij de molen in 1960 aan De Zaanse Molen.

Veertig jaar

Zo heeft de molen bij het vijftigjarig bestaan in 1965 acht molens in eigendom, die alle in goede staat verkeren. Het 'rampzalig overschot' van 1935 is in aantal nog (te) sterk gedaald, maar verre van rampzalig meer. Ook het ledental stijgt. Van ruim 500 bij het 25-jarig bestaan in 1950 loopt dat op tot goed 750 in 1965. Het jubileum wordt overschaduwd door de ondergang van De Koperslager in juli 1964. Actie voor herbouw loopt op niets uit. Deze molen had beter verdiend, al was het maar omdat hij de laatste Zaanse molen is geweest die bedrijfsmatig maalde. Pas in 1956 gingen de zeilen van de roeden.

Omstreeks 1965 is het duidelijk dat De Zoeker aan de Sluissloot in Zaandijk problemen gaat krijgen door stadsuitbreiding. Deze molen, sinds 1950 eigendom van de gemeente Zaandijk, is sinds 1958 weer in bedrijf dankzij een steunconstructie van Zaanse bedrijven via het Olieslagercontract 1958. Omdat de molen aan de Sluissloot niet kan blijven werken krijgt De Zoeker ook een plaatsje aan de Kalverringdijk, ten noorden

De herbouw van De Bonte Hen in 1975. Wat tien jaar eerder bij De Koperslager onmogelijk bleek lukt nu wel bij De Bonte Hen.

van De Kat op de plaats waar tot 1914 de oliemolen De Wind had gestaan: 'Zet De Zoeker op De Wind'. Nu staat men van transport van complete molens niet meer te kijken, in 1968 is het vervoeren van een compleet achtkant of een complete kap nagenoeg onvoorstelbaar. Zo gaan de kap en 'het lijf' van De Zoeker in de nacht van 1 op 2 augustus 1968 op reis. De kap kan in Zaanwijk onder de bovenleiding van de trein door, de romp moet erover heen. Vervolgens pakt op de Julianabrug een bok de 23 ton wegende romp op en voert die naar de in gereedheid gebrachte nieuwe onderbouw. Op 7 december 1968 draagt de gemeente Zaanwijk de molen over aan de vereniging en als een soort afscheid licht burgemeester Oosterbaan van Zaanwijk de vang. Het wordt weer vol met molens aan de Kalverringdijk.

Met de verplaatsing van De Zoeker zijn de kaarten van de bestaande molens min of meer geschud. Alle industriemolens zijn in 1968 van De Zaanse Molen, afgezien van De Held Jozua en De Schoolmeester, negen stuks in totaal. Na 1968 wordt er nog wel gepraat over het verplaatsen van molens vanwege de biotoop waarbij de namen vallen van Het Pink, De Dood en De Held Jozua, maar tot op heden blijven ze hun oorspronkelijke locatie trouw en het ziet er niet naar uit dat dit zo een, twee, drie verandert.

Windbrief

De Zaanlander, een Zaanse dagblad, steunt De Zaanse Molen waar zij maar kan en is min of meer de spreekbuis van en zeker voor de Vereniging. De positie van Evert Smit (sr en later jr) is hier niet vreemd aan geweest. Toch blijkt er behoefte te zijn aan

een eigen verenigingsorgaan. Zo wordt in 1940 geopperd om een 'Molenbode' uit te geven. Ook hierin is De Zaanse Molen zijn tijd ver vooruit, maar met name de bezettingstijd maakt zo iets onmogelijk en na de oorlog heeft men wel andere dingen aan het hoofd, nog afgezien van de ermee gemoeide kosten. In mei 1971 komt dan toch het eerste nummer uit, heel eenvoudig; gestencil. Het krijgt de naam *De Windbrief* en wint in de loop der jaren zowel inhoudelijk als uiterlijk aan kwaliteit. Ondanks het 'uistel' in 1940 is *De Windbrief* toch het oudste regionale molentijdschrift, terwijl men anno 2000 ongeveer van de bomen het bos niet meer ziet.

Een halve eeuw

In het begin van de jaren zeventig ontstaat er een stoutmoedig plan: wat zou er mooier zijn dan de herrijzenis van een verdwenen molen als 'jubileumcadeau' bij het vijftigjaar

ben ook hun weerslag op het ledental. Dit verdrievoudigt in tien jaar van 750 naar 2288 in het jubileumjaar 1975. De molensexpansie gaat gepaard met een verenigingsexpansie.

Een jaar later, in 1976 verwerft De Zaanse Molen De Schoolmeester in Westzaan. Deze papiermolen komt in 1852 in handen van de familie De Jong. Zij houden de molen in ere, al schakelt het bedrijf van de papierfabricage over naar papierwaren. Het in bedrijf houden van de molen blijkt op de duur bedrijfsmatig niet meer verantwoord. Vervolgens wordt in 1957 de Vereniging van Nederlandse Papierfabrikanten eigenaar die de molen vervolgens weer aan Gebr. De Jong verhuurt. Op oudejaarsdag 1976 draagt de VNP de molen over aan De Zaanse Molen die hiermee haar elfde molen verwerft. Van de twaalf dan nog overgebleven industriemolens in de Zaanstreek zijn er elf eigendom van de Vereniging. De twaalfde, de patrok De Held Jozua, heeft opeenvolgende generaties be-

De Kalverringdijk in 1997 weer met molens: v.l.n.r de (onttakelde) Os, De Zoeker, De Kat en De Poelenburg.

rig bestaan? Herstel van de in 1916 ontakelde Os lijkt het meest voor de hand te liggen maar dit blijkt niet haalbaar, al wordt er al sinds jaar en dag over gesproken. De zaak lijkt in kannen en kruiken, maar springt in 1973 alsnog af op de toekomst van de molenschuur. De eigenaar, Stuurman, blijkt wel bereid om de schuur en de onderbouw van De Bonte Hen, sinds 1927 - toen nog de complete molen - ook eigendom van de familie Stuurman - te verkopen aan De Zaanse Molen. In oktober 1973 vindt de overdracht plaats, waarna een grote 'aandelenactie' de basis legt voor de reconstructie van deze in november 1935 omver getrokken oliemolen. Reconstructie van een verdwenen molen - nieuwbouw - is eigenlijk nog maar een keer eerder voorgekomen met de herbouw van de in 1962 afgebrande molen De Ster in Kratingen. Dan volgt De Bonte Hen. Op de valreep kan in het jubileumjaar 1975 de vang gelicht worden op 20 december 1975 door twee oud-olieslagers die nog met De Kip gewerkt hebben: Ab Mol (dan 88) en Jaap Kaat (80). Bij de herbouw van De Bonte Hen komen onderdelen van wijlen zijn overbuurman De Koperslager - zoals as en roeden - goed van pas. De eerbied afdwingende activiteiten heb-

stuurders van De Zaanse Molen zo ongeveer grauwe haren bezorgt, maar gelukkig is deze molen toch ook behouden, al is hij niet van de vereniging en al is zijn omgeving verre van ideaal.

Naar 2000

Het Molenmuseum in Koog a/d Zaan bleek

De onderbouw van de laatste hennepklopper in Nederland, De Weldragende Kersenboom, in Krommenie kort voor de sloop, een gemiste kans. (foto H. Ijskes, coll. K. Tanger)

‘De slag om de molens hebben we gewonnen, die om de biotoop dreigen we te verliezen.’ Deze stelling van Bicker Caarten wordt aan de Zaan duidelijk gemaakt met de situatie rond De Ooi-evaar.

te klein, zeker voor museumgebruik zoals dat aan het eind van de twintigste eeuw wordt voorgestaan. Vandaar, dat er vanaf 1976 wordt gesproken over een broodnodige uitbreiding van het museum waardoor o.a. de gelegenheid ontstaat voor wisselexposities, die de aantrekkingskracht van het museum verhogen; en daarmee de sociale waarde. Voor de uitbreiding wordt gebruik gemaakt van een verplaatst pand aan de Oostzijde. In 1982 wordt het vergrote museum in gebruik genomen, maar inmiddels liggen er alweer plannen op tafel.

Zo op het oog verandert er met de molens na de turbulente jaren 1955 - 1976 niet veel, maar schijn bedriegt. Er zijn grotere en kleinere restauraties uitgevoerd om ze in optimale staat te brengen. Daarnaast is de Vereniging betrokken bij de reconstructie van de zeskante zaagmolen Het Jonge Schaaap die aan de Kalverringdijk moet verrijzen (Jammer, dat die geen plaatsje in het veld krijgt, historisch gezien een veel betere keuze, aan de Zaan zelf stonden nauwelijks zaagmolens, in het veld des te meer.)

Na het jubileumjaar 1975 blijft de vereniging doorgroeien, maar lang niet zo spectaculair als in de tweede 25 jaar. Anno 2000 is het gegroeid tot bijna 3000. Daarmee is De Zaaansche Molen na De Hollandsche Molen de grootste molenvereniging van Nederland. Dat wordt nog indrukwekkender, als men bedenkt dat de thuisbasis, de Zaanstreek, een slordige 150.000 inwoners telt.

Wat verloren ging

Het is wel duidelijk, dat het de jubilerende vereniging niet altijd heeft meegezeten. Voor wat het behoud van de molens is de eerste 25 jaar grotendeels een gevecht met de rug tegen de muur geweest: een kleine vereniging van zo'n 300 personen zonder steun van betekenis van overheidswege. Dat verandert in de tweede 25 jaar; een expansieperiode in meer dan een op-

Klein, maar fijn, De Kikker aan het Zuideinde in Westzaan. In de ruïne is nauwelijks iets terug te vinden van dit aardige molentje.

zicht. De derde periode lijkt op het eerste gezicht meer consoliderend, al is er zeker groei in de diepte geweest.

Toch heeft de vereniging in haar strijd om het molenerfgoed ook wonden opgelopen, maar het zou te ver voeren om daar op in te gaan. Een van de schrijnendste is misschien wel de ondergang van De Koperslager in 1964 en het niet mogelijk blijken van herbouw.

Vage plannen voor de herbouw van de in 1936 ontakelde en in 1945 tot op de onderbouw gesloopte oliemolen De Oude Zwan lopen op niets uit; in 1985 worden de schuur en de onderbouw gesloopt.

Herstel van de ontakelde Os is (nog) niet mogelijk gebleken, maar het behoud ervan is verzekerd en het zal er ooit wel eens van komen...

In de winter van 1971/1972 verdwijnt min of meer geruisloos de schuur en onderbouw van De Weldragende Kersenboom in Krommenie; weliswaar zeer vervallen, maar toch het laatste restant van een hennepklopper in Nederland en zeker waardevol voor de geschiedenis van Krommenie, waar meerdere van dit soort molens hebben gestaan, in nauwe relatie tot de zeildoekfabricage in die plaats, die weer rechtstreeks in verband staat met het ontstaan van de linoleum-

dustrie. Heeft dit zo maar mogen gebeuren?

Verder staat er in Westzaan nog steeds een van de ergste molenuïnes van Nederland, te weten de onderbouw van de in 1916 gesloopte Kikker of Veldmuis met zijn grotendeels ingestorte schuur. Totaal verdwijnen ervan lijkt onvermijdelijk, maar dan gaat in de Zaanstreek wel het laatste restant van een snuifmolen verloren, een molensoort waarvan er volgens Boorsma niet minder dan 83 hebben gestaan.

De molen werd in 1693 gebouwd en in de achttiende eeuw ingericht tot latten- en veerzager. Het is ook qua kaliber een zeldzaam molentje een soort halfwas. Natuurlijk kan men in een ogenschijnlijk onafwend-

baar verscheiden berusten, maar herstel - hetgeen neerkomt op totale reconstructie - in het mooie, landelijke Westzaan verdient toch serieus bekeken te worden; of kan zoiets alleen aan de Zaanse Schans? De Kikker zou in meer dan een opzicht een aanwinst zijn. Of loopt het weer uit op een 'lijkzang' om het - als in 1925 - met Frans Mars te zeggen. Of kunnen na 75 jaar voor De Kikker toch nog de handen uit de mouwen?

Gidsfunctie

De koers die De Zaaansche Molen in 1925 inslaat verschilt hemelsbreed met die van de landelijke molenvereniging. De Hollandsche Molen kan zich dan nog sterk maken voor het in bedrijf houden van molens op economische basis. Dat is in de Zaanstreek uitgesloten geweest. Vandaar, dat De Zaaansche Molen, zijn grootste successen behaalt met het behoud van de molens als monument en eigenlijk in een heel vroeg stadium en op een manier die in feite richtinggevend is geweest.

Zo heeft De Zaaansche Molen in meer dan een opzicht een gidsfunctie vervuld voor het moderne molenbehoud, en - zoals hier-

HET ZAAANSE MOLENBESTAND 1925-2000

PLAATS	NAAM	ONTAKELING	VERDWENEN	OORZAAK	FUNCTIE
Assendelft	De Waterdief		1926	sloop	watermolen
Wormer	De Schaalsmeermolen		1926	sloop	watermolen
Wormer	De Zuidooster		1926, maart	sloop	watermolen
Zaandam-O	De Almanak		1926, 29-12	brand	pelmolen
Zaandam-O	De Grootvorst		1928, 24-3	brand	pelmolen
Zaandijk	Het Herderskind		1928, 17-11	brand	zaagmolen
Koog a/d Zaan	De Nieuwe Onderneming		1930	sloop	zaagmolen
Zaandam-W	De Gebroeders		1930	sloop	lattenzaagmolen
Wormerveer	Het Jonge Vool		1930, 19-8	brand	olie- en pelmolen
Zaandam-O	De Jonker	1926	1932/1940	sloop	oliemolen
Zaandam-O	De Quak		1934, mei	sloop	oliemolen
Westzaan	De Tweelingen	1933	1934, 24-11	brand	zaagmolen
Zaandam-O	Sint Willebrordus	1933	1938, april	sloop	pelmolen
Zaandam-O	De Jonge Prinses	1934	1937	sloop	pelmolen
Wormer	Het Vliegend Hert		1935	sloop	doppenmolen
Zaandam-O	De Oude Zwan	1936	1945	sloop	oliemolen
Zaandam-O	De Zaadzaaier	1937	1947, mei	sloop	oliemolen
Zaandam-O	De Oranjeboom	1938	1941, 14-3	brand	oliemolen
Zaandam-W	De Pet		1938, april	sloop	zaagmolen
Zaandam-O	Het Honingvat		1940, jan.	sloop	oliemolen
Westzaan	De Oranjeboom		1941	sloop	verf- en snuifmolen
Westzaan	Het Klaverblad		1942	sloop	zaagmolen
Zaandam-W	Het Jonge Schaap		1942, mei	sloop	zaagmolen
Zaandam-O	De Vechter		1942, aug.	sloop	lattenzaagmolen
Zaandam-O	De Strijd		1949, 22-2	brand	oliemolen
Zaandijk	De Koperslager		1964, 28-7	brand	oliemolen
Koog a/d Zaan	Het Pink			bestaand	oliemolen
West Knollendam	De Woudaap			bestaand	watermolen
Westzaan	Het Prinsenhof			bestaand	pelmolen
Westzaan	De Schoolmeester			bestaand	papiermolen
Wormer	De Koker			bestaand	koren- en pelmolen
Zaandam-O	De Gekroonde Poelenburg			bestaand	zaagmolen
Zaandam-O	De Duijager/De Kat	1959/1964		bestaand	verfmolen ¹
Zaandam-O	De Ooievaar			bestaand	oliemolen
Zaandam-O	De Bonte Hen			bestaand	oliemolen ²
Zaandam-O	De Zoeker			bestaand	oliemolen ³
Zaandam-O	De Huisman			bestaand	specerijmolen ⁴
Zaandam-W	De Held Jozua			bestaand	zaagmolen
Zaandijk	De Dood	1931		bestaand	korenmolen ⁵
KLEINE MOLENS					
Zaandam-O	De Huisvrouw		1981, 22-5	brand	diverse ⁶
Westzaan	Het Haantje		1999	verplaatsing ⁷	
Westzaan	De Jonge Dirk			bestaand	diverse ⁸
Zaandam-O	De Hadel			bestaand	watermolen ⁹

De ruïne van De Kikker in Westzaan met links het in 1916 aangebouwde molorhok, waarna de molen kon verdwijnen. Zo lang er een romp is, is er nog hoop. Geldt dat ook voor zo'n ruïne?

boven op verscheidene punten gesignaleerd - in meer dan een opzicht.

De betrokkenheid in de Zaanstreek op zijn molens heeft ertoe geleid, dat in geen streek in Nederland de molens zo goed gedocumenteerd zijn als daar. Dat betreft niet alleen de molens als afzonderlijk object, maar ook hun techniek, de cultuur en het leven op de molens. De namen van de molmakers Boorsma en Husslage dient hierin met ere vermeld te worden. De positie van de molens aan de Zaan lijkt nu, al is het op het nippertje, niet meer stuk te krijgen. Dat is in eerste instantie te danken aan een kleine groep mensen die in ongelooflijk moeilijke omstandigheden de door Frans Mars in 1925 toegeworpen handschoen oppakte en de molenliefde inderdaad vertaalde in daden. Zonder die daden, zal het in de toekomst ook niet gaan, al het bereikte ten

spijt. Zaanse Molen je hebt niet alleen molens bewaard, niet alleen je molens voor je eigen streek bewaard, maar ook een model geschapen, dat ook nu nog in 2000, ten voorbeeld kan zijn voor molenbehoud. Die verdienste is niet in woorden uit te drukken.

Noten bij de bovenstaande tabel:

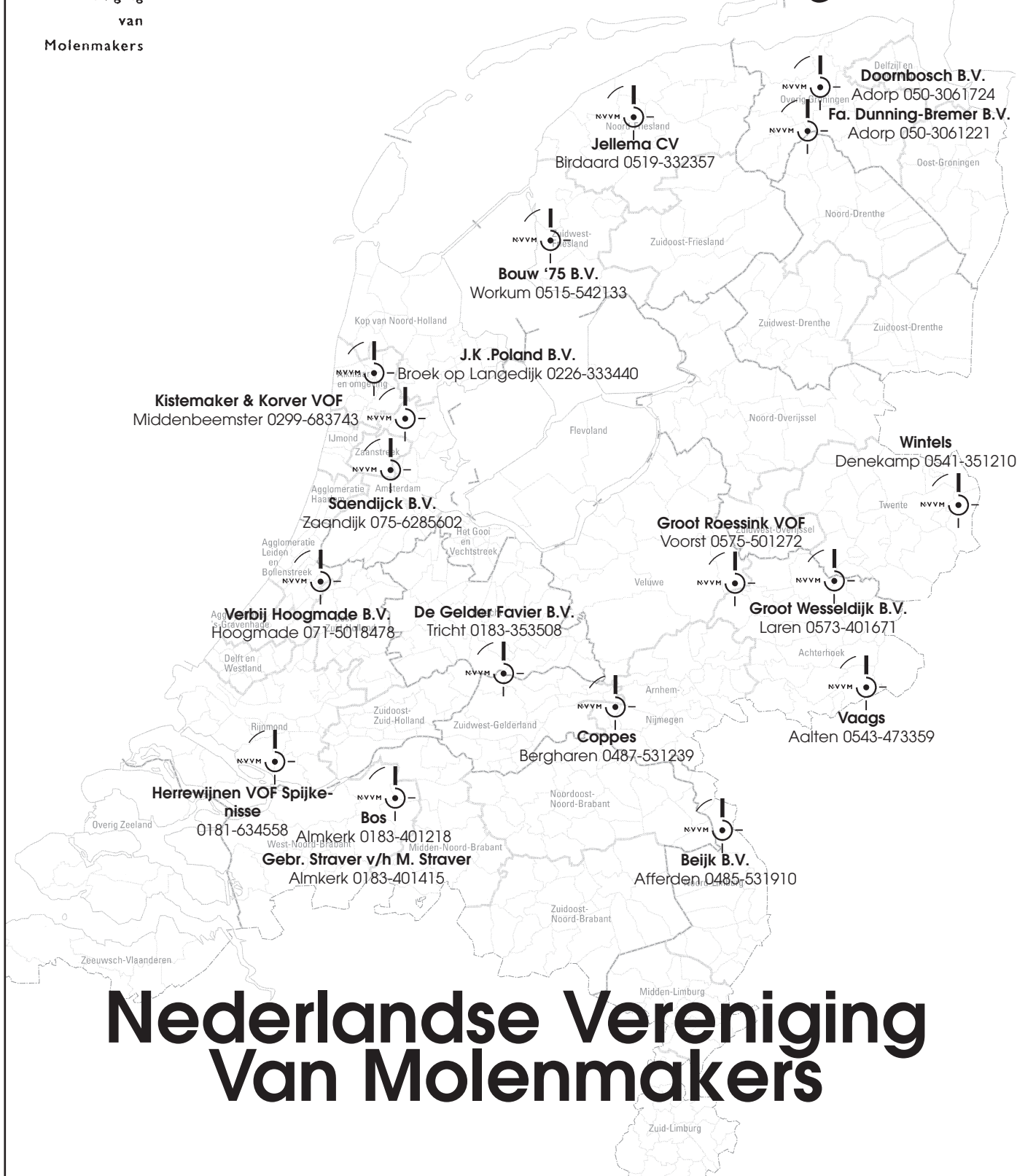
- In 1959/1960 als verfmolen De Kat herbouwd met onderdelen van de Duijager.
- Herbouwd in 1975 op onderbouw van in 1935 gesloopte voorganger.
- Stond voor 1968 in Zaandijk.
- Stond voor 1955 in Zaandam-W.
- In 1956 hersteld.
- Diverse malen verplaatst.
- In 1999 verplaatst naar Strijen.
- Tot 1959 als specerijmolen Indisch Welvaren in Zaandam-W
- Afkomstig uit Midwoud; sinds 1968 in Zaandam

Bron: P. Boorsma, Duizend Zaanse Molens, bewerking N.H. Jurgens/JSB

Molens restaureren en onderhouden vraagt om vakmanschap en jarenlange ervaring. Die vindt u bij de leden van de Nederlandse Vereniging van Molenmakers. De bedrijven die het logo van de NVVM voeren staan borg voor.....

kwaliteit en deskundigheid.

Nederlandse Vereniging Van Molenmakers

Jaarvergadering van Vereniging 'De Hollandsche Molen'

Zaterdag 4 maart werd de jaarlijkse Algemene Vergadering van de Vereniging 'De Hollandsche Molen' gehouden in het RAI-Congrescentrum te Amsterdam.

De geslaagde vrijwillige molenaars. (alle foto's J.L.J. Tersteeg)

De heer De Groot bedankt mevrouw Stevels voor het vele werk dat zij voor de vereniging en daarmee voor de vereniging heeft verricht en zal haar, als derde in de geschiedenis van de vereniging de verenigingspenning uitreiken.

Als gebruikelijk kwamen 's morgens de huishoudelijke zaken van de vereniging aan de orde. Zo werden de aftredende algemeen bestuursleden herkozen, te weten de dames Günther en Van Leijen, alsmede de heer Van Mesdag. Vervolgens werd een samenvatting van het jaarverslag van de secretaris gegeven. Het slagen van de duitzendste vrijwillige molenaar en het molen-

niemgebeuren trokken veel aandacht. Aan het laatste namen ruim 280 molenaars deel en er zijn zo'n 17.000 vlaggen gebruikt. Op terrein van het molenbehoud waren er zowel blijde als droeve gebeurtenissen te melden. 'Onmogelijke' restauraties of zelfs herbouw van verdwenen molens als De Adriaan in Haarlem kwamen van de grond. Drie molenbranden vormden evenzovele dieptepunten. Kritiek was er op de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, die onder andere het beeld van de molens te rooskleurig voordoet. Het dagelijks bestuur besteedde veel aandacht aan het beleidsplan 2001 - 2005, de herstructurering van het bestuur en het zoeken naar nieuwe kantoor- en bibliotheekruimte voor de vereniging, dat gevestigd zal worden in een pand aan de Zeeburgerdijk in Amsterdam. Dit pand biedt veel meer ruimte, meer mogelijkheden en is beter toegankelijk. De biotoopkwestie blijft onverminderd veel tijd en inzet vragen. De Nationale Molendag kenmerkte zich door een daling van het aantal deelnemende windmolens (539), maar het aantal deelnemende watermolens nam toe met 12 tot 30. Verder was de Vereniging actief als adviseur bij uiteenlo-

pende molenzaken. De ontwikkeling van het ledental baart zorgen. Het dook onder de 6000-grens doordat het aantal leden in 1999 per saldo daalde met 236 tot 5855. De inkomsten baren ook zorgen: de opbrengst aan contributies liep terug, evenals die uit provinciale subsidies.

Het jaarverslag van de penningmeester was niet rooskleurig voor wat betreft de 'eigen' financiën van de vereniging. De inkomsten bedroegen 615.000 gulden, de uit-

Vereerd door het Molengiftenfonds voor vernuft en volharding: v.l.n.r.: bestuursleden van de Stichting OpNieuw Leven, de heer Cramer en bestuursleden van Stichting Holten's Molen en de heer Derkman.

tot 7,6 miljoen gulden.

In de rondvraag werd gevraagd naar nieuwe versies van de provinciale molenboeken. Een internetsite of een losbladig systeem vormen mogelijk goedkopere alternatieven. Ook werd er met als voorbeeld de Delftse Pauwmolen aandacht gevraagd voor het rompen en stompenvraagstuk. Hierop werd verwezen naar de Rijksdienst voor de Monumentenzorg die deze thematiek in behandeling heeft. Verder werd er gevraagd naar een aansprekender programma voor de jaarvergadering, bijvoorbeeld via cabaret.

Als gebruikelijk werden in deze vergadering de getuigschriften uitgereikt aan een groot aantal geslaagde vrijwillige molenaars. Er waren 58 deelnemers aan de examens voor windmolenaar, waarvan er 46 slaagden. Van de 8 kandidaten voor watermolenaar slaagden er 7.

Jaarrede

Na de lunchpauze sprak de voorzitter van 'De Hollandsche Molen', de heer C. de Groot, de jaarrede uit. De heer De Groot noemde het deelnemen aan de Nationale Groet 2000, een prachtig molenfeest, wat

'De Hollandsche Molen wil op molengebied een actieve, betrouwbare en kwalitatief hoogstaande partner zijn, die zich bij uitstek richt op landelijke molenthema's, op het bevorderen en verdiepen van de belangstelling voor en kennis van molens, op het bevorderen van de uitwisseling van kennis en inzicht tussen de lokaal en regionaal werkende molengroepen en personen, alsmede het in de bres springen voor molens waar niemand naar omkijkt.

De taakvelden waar De Hollandsche Molen zich de komende befeidsperiode op wil richten, zijn:

Molenaadvijering, bestaande technische advisering, biotoopadvijering en financieel-juridische advisering, ondersteund door archivering en documentatie.

Marketing, communicatie en educatie. Beleidsontwikkeling.

De heer De Groot ging ook in op de toekomstige organisatiestructuur voor de vereniging: In plaats van het Algemeen Bestuur komt er een Molenraad die een vergroot dagelijks bestuur ter zijde staat. Hij sloot zijn betoog af met het presenteren van een vereniging die ook in de nieuwe eeuw 'blaakt van energie en daadkracht' die van de nieuw begonnen eeuw 'iets goeds zal maken'.

gaven 915.000 gulden zodat er een exploitatieverlies was van 320.000 gulden; 50.000 gulden meer dan begroot. Dit was terug te leiden op de kosten van het molenniumgebeuren en de duurder uitgevallen restauratie van de molen Rijn en Lek. Gelukkig bleek de Stichting FAOM (Fonds Aankoop en Onderhoud Molens) ook nu weer bereid dit gat te dichten. De staat van dit fonds is wel rooskleurig, het vermogen is in 1999 met ongeveer een miljoen gulden toegenomen

De gehuldigden met het Certificaat van verdienste; v.l.n.r.: de heren Visser, De Vries en Cornelisse. De laatstgenoemde heeft de prijs voor Landegent in ontvangst genomen.

de molens in Nederland weer eens stevig in beeld bracht en van groot belang voor het betrekken van de jeugd bij de molens. Het bestuur van de vereniging is dankbaar voor de inzet van zo vele vrijwilligers ten dienste van de molens, anderzijds is het verontrust over de laksheid van bestuurders of overheden, met name bij de biotoopbescherming. De voorzitter onderstreepte het belang van het nieuwe kantoor, ook als kennis- en studiecentrum, nodig om in de toekomst op te kunnen treden als de 'dé pleitbezorger voor molens in Nederland' in een 'ondernemende, initiërende en stimulerende rol'. In dit licht stond de heer De Groot uitvoerig stil bij het beleid van de vereniging in de toekomst dat hij als volgt omschreef:

Afscheid mevrouw Stevels

Vervolgens werd afscheid genomen van mevrouw Stevels, die de staf van de Vereniging verlaat mdat zij van de VUT-regeling gebruik maakt. 34 jaar geleden kwam ze die staf versterken als stenotypiste, waarna ze opklom tot chef de bureau. In die 34 jaar maakte ze vijf voorzitters mee en twee directeuren. Ze was de naaste medewerker voor de directeur en daarnaast een veelvuldig geraadpleegde vraagbaak; eensdeels vanwege haar enorme ervaring, anderzijds ook vanwege haar bereidwilligheid om iemand ten dienst te zijn. Ze heeft enorm veel betekend voor het goed reilen en zeilen van de vereniging. Zo waren de organisatie van vergaderingen en niet te

vergeten de excursies bij haar in goede handen. Als dank voor het vele werk voor de Vereniging verricht reikte de heer De Groot haar de erepenning van de vereniging uit en ontving zij een boekje met 34 rozen.

Molenniumactie

De molenniumactie heeft heel wat handen in beweging gebracht. Zeventienduizend vlaggen is een onvoorstelbaar groot aantal. Er zitten heel wat kunststukjes onder. Dat bleek wel uit de diaprojectie over deze happening en de met molenniumvlaggen feestelijk versierde foyer van de Forumzaal. Uit interviews met vrijwillige molenaars over hun ervaringen bleek duidelijk hoe groot het enthousiasme was. Josien de Vries, de initiatiefneemster voor dit gebeuren, maakte deze middag bekend welke vlaggen de mooiste waren. Van de mooiste vlag zal een ansichtkaart worden gemaakt.

Aandacht voor de molenniumvlaggen; rechtsonder de mooiste vlaggen

Certificaten van verdienste

Tijdens de jaarvergadering werden drie Certificaten van Verdienste uitgereikt aan personen die zich op bijzondere manier onderscheiden hebben bij de zorg voor molens. Dit jaar gingen deze certificaten naar P.J. Landegent, Gebr. Visser uit Wilnis en J.C. de Vries uit Kinderdijk.

- Piet-Jan Landegent is eigenaar van de molen De Graanhalm in Haamstede. Onder zijn vorige eigenaar, Dijkman, stond deze molen bekend als een van de best onderhouden en schoonste molens van Nederland. Landegent kreeg als jongen bij Dijkman het molenvirus te pakken en nam later de molen over. Om in de molen een bestaan te kunnen vinden vestigde hij in het pakhuis een pannenkoekenzaak, annex winkel en bakkerij in een verantwoorde combinatie van horeca en molen. Hij bleef daarbij de molen verzorgen in de stijl van Dijkman en daarmee is heel veel gezegd.
- Vakkundige rietdekkers zijn voor molens onmisbaar. Het rietdekwerk voor molens vereist ook nog speciale deskundigheid door de vorm van de molen en het bedrijfsmatige karakter. Gebr. Visser behoren tot de rietdekkers die dit vakwerk tot in de puntjes van hun vingers beheersen en er zo voor zorgen dat de door hen onderhouden molens ware visitekaartjes zijn, zowel als molen als voor de rietdekker. Het bedrijf hebben zij in 1980 overgenomen van hun oom, de bekende rietdekker Jan Obdam.
- Jan de Vries vormt tot aan de andere zijde van de wereld het beeld van de Nederlandse watermolenaar. Hij is immers vele jaren molenaar op de bezoekersmolen in Kinderdijk geweest en als zodanig een ware ambassadeur van de Nederlandse molens tot in verre oorden. Daarnaast is hij ook timmerman-molenaar in dienst van het hoogheemraadschap geweest en daardoor ook betrok-

ken bij het onderhoud van de molens. Beide taken heeft hij op een bescheiden maar innemende manier verricht totdat hij onlangs met de VUT is gegaan.

Vernuft en volharding

De Stichting Molengiftenfonds voor Vernuft en Volharding ontstond uit de wens om mensen of instellingen te onderscheiden die op een bijzondere wijze vernuft en volharding getoond hebben ten behoeve van molens. Daarom worden eens per jaar tijdens de jaarvergadering van "De Hollandsche Molen" enige jaarprezen door deze stichting uitgereikt. Inmiddels zijn er 96 oorkonden verleend. Dit jaar werden er vier prijzen uitgereikt en wel aan André Cramer, Jos Derkman, de Stichting OpNieuw Leven uit Valburg en de Stichting Holten's Molen uit Deurne.

- André Cramer is 25 jaar secretaris van de Stichting De Fryske Mole. De secretaris is in veel verenigingen een, zo niet de spilfiguur, maar het is ook de functie die vaak onvoorstelbaar veel werk met zich mee brengt en hoge eisen stelt aan organisatievermogen, zeker als dit werk op vrijwillige basis wordt verricht. Als men ook nog eens bedenkt dat de Stichting De Fryske Molen ook nog eens de grootste molenvereniging van Nederland is, dan is iedere verdere toelichting overbodig.
- Jos Derkman komt uit een Denekampse molenaarsfamilie, eigenaar van de Sint Nicolaasmolen. Derkman leerde zo het molenaarsleven van huis uit, maar het was met de windmolens van Denekamp droevig gesteld. Daar vindt dan eigenlijk een van de grootste molenwonderen van Nederland plaats: de totaal vervallen molen van de familie Derkman wordt gerestaureerd en dan volgen er nog twee stompen, terwijl de derde 'onderweg' is. Derkman, sinds 1976 vrijwillig molenaar is hierbij nauw betrokken. Hij be-

perkt zich niet alleen tot Denekamp, maar hij leidt ook molenaars over de grens op (Gildehaus). Daarnaast is hij sinds 1992 regio-examinator en heeft deelgenomen aan de opzet voor de opleiding watermolenaar.

- De Stichting OpNieuw Leven heeft een enorme voortrekkersrol gespeeld bij het weer tot leven brengen van de standerdmolen Nieuw Leven in Valburg. Deze molen was letterlijk en figuurlijk op de achtergrond geraakt, maar mede dankzij de inspanningen van de stichting is deze verplaatst en maalvaardig gemaakt. Tevens werd daarbij een bezoekerscentrum, Het Goede Leven, gerealiseerd. Daarbij werd enorm veel werk in eigen beheer verricht.
- De Holten's Molen in Deurne was in feite, wat je noemt, een crepeergeval. Het kwam zelfs zover, dat de gemeente als eigenaar hem maar wilde slopen. Dankzij het op de ketting springen van de Stichting Holten's Molen is dit voorkomen. Sloop werd restauratie en zelfs een heel bijzondere: het verdwenen oliewerk werd gereconstrueerd (zie *Molenwereld* 1999-7), waarmee een inwezen in Nederland verdwenen molensoort herleefde, de boerenoliemolen. Thans is de stichting bezig over de reconstructie van de verdwenen houtzagerij.

Restauratiecauserie

De jaarvergadering werd op de traditionele manier afgesloten met de restauratiecauserie door de heer A.J. de Koning, de oud-directeur van de Vereniging. Veel dia's waren van de hand van molenfotograaf J.L.J. Tersteeg. Ze vormden een weerslag van de inspanningen om molens te behouden, liefst, als werkend monument van bedrijf en techniek.

A m b a c h t

SLIJTEN-DE STENEN?

Het muldersvak is en was zeer gevarieerd. Natuurlijk vond niet iedere korenmolenaar alles even leuk om te doen. Tot de meest verfoeide klussen behoorde het scherpen van de stenen, al dachten (en denken) sommigen (Pandsel!) daar heel anders over!

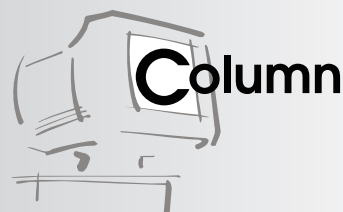
Op een goed beklante molen werd tot voor de oorlog nog, wekelijks een steen losgemaakt. Met vier á vijf uur scherpen kon een voersteen dan weer een week of twee, drie vooruit. De zachtere, blauwe tarwestenen gingen vaker los. De afnemers wensten ook geen merkbare schommelingen in de fijnheid en daarmee in de bak-aard van het tarwe- en roggemeel. Maar dat scherpen! 's Avonds na het werk, soms 's nachts, moest dat gebeuren. Een intensief gebruikt koppel stenen kon een slijtage hebben van 15 á 25 mm. per jaar. Na tien tot vijftien jaar waren zulke kunststenen dan aan vervanging toe.

Blauwe stenen werden nogal eens als nieuwe loper met een dikte van zo'n 45 cm. aangeschaft die, wanneer ze te dun werden (dunner dan ongeveer 20 cm. bijvoorbeeld) degradeerden tot ligger en daar sleten ze hun bestaan, soms zelfs totdat ze braken! Oude, afgemalen liggers worden nog wel eens aangetroffen en zijn dan nog maar zes of zeven centimeter dik.

Geweldige verbeteringen ontstonden door het plaatsen van goede reinigers bij de graanbedrijven; zand en stenen verdwenen uit het maalgoed. Eind jaren '60 werd de steenlezer uitgevonden, die in staat bleek ook de kleine steentjes, schelpdeeltjes en klei te verwijderen. Vanaf de jaren '70 slijten de maalstenen nog slechts door het vermalen van zuiver graan en bedraagt de slijtage ongeveer een procent van wat het vroeger was!

Ach, 'zand schuurt de maag', zei men immers als een hapje brood tussen de kiezen knarste!

Pandsel

Het moderne molenleven

WvdL bij de Raad van State

Het is de dertiende en het regent. Ik heb mij voor de gelegenheid in pak gestoken; alleen m'n stropdas ontbreekt (weet nog steeds niet hoe je zo'n ding knoopt). Ik ben mezelf, maar voel me iemand anders: iemand die iemand in een pakje acteert, mijn eigen advocaat, met straks de duivel direct naast mij. Uit het diepste van m'n broekzak graai ik al mijn guldens en kwartjes en werp ze in de parkeerautomaat. Eén uur en drie kwartier, dat moet voldoende zijn.

Soms hoef je het ongeluk niet op te zoeken, maar komt het vanzelf op je af. Juist nadat ik naar de grote en imposante wachtkamer ben verwezen, komt - laat ik zeggen - 'de tegenpartij' binnen. Mijn support-delegatie van de gemeente laat echter nog een kwartier op zich wachten. Een kwartier van ijszig stilzwijgen dat uren lijkt te duren. 'Is het me dit allemaal wel waard?...' Nee, nu niet gaan twijfelen: Natuurlijk is dit het me allemaal waard!

De zitting begint: Had ik de voorzitter niet een aantal van die wanhopige, depressieve columns die ik een jaar of vijf geleden in De Molenaar schreef, moeten toesturen? Nou, daar ben ik nu toch te laat mee, ik heb inmiddels genoeg 'bewijsmateriaal' en ik moet me concentreren. De aanklager mag als eerste het woord voeren: ik blijf de verschrikkelijkste man ter wereld te zijn; fijn. Wellicht heeft het therapeutische waarde: als zwaar gefrustreerden hun hart kunnen luchten is de druk van de ketel en gaat 'ie binnenkort niet weer m'n ruiten ingooien, zo bedenk ik me. Zelf houd ik ook nog een kort pleidooi waarbij ik me echter concentreer op termen als 'samenwerken' en 'oplossingen'; Komt altijd sympathieker over bij zo'n voorzitter...

Een vreemd gevoel beknijpt me: Die man die direct rechts van me zit, had ik vier jaar geleden zo graag naar z'n keel willen vliegen en nu interesseert het me geen moer meer; ik ben zelfs nauwelijks zenuwachtig. Zou er zoiets als een 'psychologisch afweersysteem' bestaan? Ho Ho! Niet te veel afswalen. De voorzitter is duidelijk een professional op het gebied van 'kemphanen' aan de tand voelen: Korte, kernachtige vragen waarbij zelfs ik een paar keer met m'n mond vol tanden sta. Nou ja, 'streng maar rechtvaardig' zal ik het maar noemen.

Ik verlaat de zitting met een redelijk positief, maar vooral opgelucht gevoel; nog een paar spannende weken wachten op de uitspraak. Op de terugweg weer die vraag: Is dit het me allemaal wel waard? Mag er geen enkele concessie meer gedaan worden in die zogenaamde 'milieuvergunning'? Even denken.... Nee! Ik doe geen enkele concessie meer en zeker niet naar hem!

's Avonds nog eens in m'n archief neuzen. Aha, daar heb ik het: Rotterdamse Molens in Oude Ansichten, deel 2, foto 85: Oliemolen De Liefde (What's in a Name?!) met daarachter een metershoog hek waardoor de roeden niet meer boven de grond van de buurman kunnen draaien; Het kan altijd nog erger!. Zal ik morgen eens een kopietje van die foto in z'n brievenbus gooien? Lachen... Nee, laat ik hem vooral niet op ideeën brengen!...

WvdL

Waar in de Molenwereld???

Hoe vindt u iets terug in vijfhonderd pagina's *Molenwereld*?

Natuurlijk kunt u bladeren en zich wild zoeken. Dat kost tijd en geeft ergernis. Of u vindt niets. 't Kan veel makkelijker. Gewoon het register raadplegen. Zojuist is het register over de tweede jaargang 1999 verschenen, ook weer met indices op:

- persoonsnamen;
- molens;
- zaken;
- aardrijkskundige namen.

Alleen het molenregister verwijst al naar meer dan 1000 (!) vermelde molens (1297 verwijzingen); personen? 2002 verwijzingen om precies te zijn!

Dit grote gemak kunt u niet alleen bestellen als brochure van 48 pagina's, maar ook als diskette in Corel Quattro Pro, dBASE en MS Excel.

U kunt als abonnee de brochure *Waar in de Molenwereld 1999?* bestellen door het overmaken van f 17,50 op postgironummer 4506935 of bankrekeningnummer 3750.30.867 van Stichting Molenwereld te Moerkapelle onder vermelding van WMW-1999. Wenst u alleen de diskette, dan maakt u als abonnee f 12,50 over; wilt u beide dan f 25,-. Niet abonnees dienen respectievelijk f 22,50, f 16,- of f 30,- over te maken.

Van *Waar in de Molenwereld 1998?* zijn nog een aantal exemplaren voorhanden tegen dezelfde prijzen onder vermelding van WMW-1998. Wanneer u die in combinatie met *Waar in de Molenwereld 1999?* bestelt dan mag u f 7,50 van het totaalbedrag aftrekken.

Papiermolen

Boekaankondiging:

Op Molenpad in het Groene Hart van Holland Op Molenpad in Zeeland Noord.

Onlangs verschenen twee toeristische molengidsen met de titel *Op Molenpad in het Groene Hart van Holland* en *Op Molenpad in Zeeland-Noord* van de hand van drs. Hans Ouweneel. De eerstgenoemde gids voert grosso modo langs de molens in de Krimpener- en Lopikerwaard, Schieland en zuidelijk en oostelijk Rijnland, terwijl de tweede gids gaat langs de molens Schouwen-Duiveland, Tholen, Sint Philipsland en Walcheren. De opzet en uitvoering is geheel gelijk aan de eerder verschenen deeltjes, waarvan *Op Molenpad in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden* uitvoerig besproken is in *Molenswereld* 1998-11-214.

Op Molenpad in het Groene Hart van Holland (ISBN 90-804193-4-6) en *Op Molenpad in Zeeland-Noord* (ISBN 90-804193-3-8) zijn uitgaven van Hanova Media Productions en verkrijgbaar bij de regionale VVV kantoren, boekhandels en horecabedrijven met een A4-raamposter van de cover. De molengids is tevens bij de uitgever te verkrijgen door overmaking van f 18,- per deel (incl porto- en verpakingskosten) op postgiro 6966832 ten name van Hanova Media Productions te Noordhoek met vermelding 'Molens GH' dan wel 'Molens Zld-N)

MOLENSTENEN

Molensteenfabriek Van Vugt levert u naar keuze massieve maalstenen of stenen met een zachte uitslag. Ze worden vakkundig afgewerkt, prima gescherpt en goed onder de rij gebracht.

Wij kunnen u ook van dienst zijn met:

- ✓ *nieuwe Duitse blauwe stenen;*
- ✓ *kunst- en sierstenen;*
- ✓ *het scherp en van molenstenen;*
- ✓ *deskundige informatie.*

Bel voor inlichtingen vrijblijvend met:

H.J.A van Vugt
Molensteenfabriek
Zomereik 10
5682 HH Best (NL)
Tel\Fax: (+31) (0) 499-395454

MOLENSTENEN

voor alle
ZEKERHEID!

De OBM Speciaal voor Molenaars is al meer dan 100 jaar gespecialiseerd in het verzekeren van molens en het mengvoederbedrijf. Zij is daarmee een maatschappij die u de zekerheid geeft van een goede verzekering. Een verzekeringsmaatschappij die u met raad en daad bijstaat. De OBM Speciaal voor Molenaars is er voor u. Voor een veilige dekking, tegen bescheiden premies.

Onderlinge
Brandwaarborg Maatschappij

SPECIAAL VOOR MOLENAARS

Singel 19, 7411 HV Deventer, tel.: 0570-612353, fax: 0570-611529

Bladeren

Het belangrijkste uit de inhoud van de molentijdschriften, naast de gebruikelijke rubrieken:

Molinologie 1999-11

Opgaving bij de voormalige watermolen van Schuilenburg bij Hellendoorn.
Molengrafzerken in de Grote Kerk van Alkmaar.
Bestek uit 1697 voor de bouw van een wipkorenmolen te Bruchem.

Molinologie is het orgaan van TIMS-Nederland, de Vereniging voor Molinologie in Nederland en Vlaanderen. Losse nummers te bestellen door het overmaken van f 13,- op postrekening 6104927 t.n.v. Penningmr. TIMS-Nederland, Hondsdraf 17, 3738 TB Maartensdijk.

Molenecho's 1998-4

Overstromingen en waterrad)molens.
Beschermingen van molens en maaddorren in België in 1998.
Zes Belgische molens ingehuldigd in 1998.
Van zakwinds tot luitwerk in een windmolen.
Molenannonces in de Gazette van Gend (1824-1825).
De Leirens molen te Strijpen (Ovl).
Richard Verstegen: De Character van eenen Meuldenaer (1622).
Molengezegdes in Cervantes' Don Quijote

Molenecho's 1999-2

Pelgrimsinsigne met molenafbeelding uit de Brugse bodem.
Achtien grote Vlaamse molenrestauraties in 1998.
Beschermingen van Belgische molens in 1998 en 1999.
Inhuldiging Heimolen in Langdorp (Br).
Molen en motormaaddorj te Pulderbos.
Inhuldiging Luizenmolen Anderlecht.
Ingebruikstelling Ijzerkotmolen te Sint-Maria-Latem (Ovl).
Omgaan met beschermde maar zonevreemde molens.
De watermolen van Steenvoorde in Ternat.
De grootte van het scheploon rond Dendermonde, 17-de eeuw.
Molenteksten in de komedies van Plautus.
Molenecho's - Vlaams tijdschrift voor molinologie is het orgaan van 'Molenzorg', v.z.w. tot behoud van onze molens, p/a dr. Luc Goeminne, Oeselgemstraat 76, B-9870 Zulte.

Voor molenrestauraties:

EIKEN- en BILINGA STAMMEN IN VOORRAAD:

* In te zagen volgens
bestek en tekening

Verder: IEPEN- BOLLETRIE-
STEENBEUK- DOUGLAS-
LARIX- AZOBÉ

Houtcompagnie
"Almemum" BV,
Kanaalweg 108
8861 KJ Harlingen.

* Telefoon: 0517-413377

* Fax: 0517-414873

De

iedere maand
per post thuis
kan op drie manieren:

1. Door het nemen van een abonnement.

Abonnementen kunnen op ieder gewenst moment ingaan en worden automatisch verlengd tenzij een abonnement uiterlijk 1 december van het lopende abonnementsjaar schriftelijk wordt opgezegd.

De in het lopende abonnementsjaar (van januari t/m december) reeds verschenen nummers worden na ontvangst van het abonnementsgeld direct toegezonden, indien nog voorradig.

Abonnementsprijs: Nederland f 97,50 per jaar (incl. 6% BTW) .

Leden van de Vereniging 'De Hollandsche Molen',

het Gilde van Vrijwillige Molenaars en het Ambachtelijk

Korenmolenaarsgilde betalen f 95,-.

België: 1850 Bfr per jaar (incl. 6% BTW)

Duitsland: DM 120

Overige landen op aanvraag.

De abonnementsprijs dient bij vooruitbetaling te worden voldaan.

2. Door u aan te melden als donateur.

Donateurs van de Stichting Molenwereld ontvangen het blad gratis bij een minimum-donatie van f 125,-.

3. Door een cadeau-abonnement.

U kunt ook een abonnement cadeau doen. U geeft dan via onderstaande bon aan wie u de 'MOLENWERELD' wilt toesturen en met ingang van wanneer. Na ontvangst van het abonnementsbedrag sturen wij u een cadeaubon voor de ontvanger.

Een cadeau-abonnement kan voor een heel of voor een half jaar aangegaan worden. De prijs voor een heel jaar is f 100,-, voor een half jaar f 50,-. Na afloop van de periode wordt het cadeau-abonnement automatisch door ons beëindigd.

BON MOLEN Wereld

JA¹, ik meld mij aan als abonnee op de 'Molenwereld' m.i.v. 1 januari 2001.

JA¹, ik meld mij aan als donateur van de Stichting Molenwereld tegen een donatie van f Ik maak mijn donatie over op Postbank rek. 4506935 of Rabobank rekeningnr.

no. 3750.30.867 t.n.v. de Stichting Molenwereld.

Als molenliefhebber/beroepsmolenaar/molenmaker/vrijwillig molenaar² ben ik speciaal geïnteresseerd in:.....

.....

JA¹, ik wil graag een cadeau-abonnement aanvragen voor:

Naam:.....

Adres:.....

Postcode:..... Plaats:.....

Datum van ingang:.....

Handtekening:

Afzender (s.v.p. in drukletters)

Naam:.....

Adres:.....

Postcode:..... Plaats:.....

Deze coupon kan, desgewenst, portvrij ingestuurd worden aan:

Stichting MOLENWERELD Antwoordnummer 12104 NL-2740 WD MOERKAPPELLE

¹s.v.p. aankruisen hetgeen door u gewenst wordt. / ²Doorhalen wat niet van toepassing is.

Indien u de bon niet uit de Molenwereld wil knippen, maak dan een kopie en stuur deze in een envelop aan ons op.

MOLEN *Wereld*

